

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 51 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Midlertidige endringer i lovverket som følge
av ankomst av fordrevne fra Ukraina
(videreføring m.m.)

Innhold

1	Proposisjonens hoved-innhold	5	6.2.5	Barnevernstjenestens oppgaver ...	22
			6.2.6	Barnevernstiltak over landegrenser	23
2	Bakgrunn	6	6.3	Forslaget i høringsnotatet	23
2.1	Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse	6	6.4	Høringsinstansenes syn	24
2.2	Utviklingen i ankomst og bosetting av fordrevne fra Ukraina	6	6.5	Departementets vurderinger	24
2.3	Behovet for å videreføre det midlertidige regelverket	7	7	Opplæringsloven og barnehageloven	27
2.4	Høringen	8	7.1	Innledning og bakgrunn	27
3	Konstitusjonelle og folkerettslige rammer	12	7.2	Gjeldende rett	27
4	Andre lands rett	14	7.2.1	Grunnloven, opplæringsloven og barnehageloven	27
4.1	EUs direktiv om midlertidig beskyttelse (2001/55/EF)	14	7.2.2	Midlertidige tilpasninger i opplæringsloven	27
4.2	Danmark, Sverige og Finland	14	7.2.3	Midlertidige tilpasninger i barnehageloven	28
5	Integreringsloven	15	7.3	Forslaget i høringsnotatet	28
5.1	Innledning og bakgrunn	15	7.3.1	Opplæringsloven	28
5.2	Gjeldende rett	15	7.3.2	Barnehageloven	28
5.3	Forslaget i høringsnotatet	16	7.4	Høringsinstansenes syn	28
5.4	Høringsinstansenes syn	17	7.4.1	Opplæringsloven	28
5.4.1	Innledning	17	7.4.2	Barnehageloven	29
5.4.2	Overordnede merknader om det midlertidige regelverket og press på tjenester	17	7.5	Departementets vurderinger	29
5.4.3	Merknader til de midlertidige reglene i integreringsloven og tilpasninger	18	7.5.1	Videreføring av midlertidige tilpasninger i opplæringsloven	29
5.5	Departementets vurderinger	18	7.5.2	Videreføring av midlertidige tilpasninger i barnehageloven	31
5.5.1	Videreføring av de midlertidige reglene i integreringsloven og tilpasninger	18	8	Helselovgivningen	33
5.5.2	Forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene	20	8.1	Innledning og bakgrunn	33
6	Barnevernsloven	21	8.2	Gjeldende rett	33
6.1	Innledning og bakgrunn	21	8.2.1	Om rettigheter til helse- og omsorgstjenester for fordrevne fra Ukraina	33
6.2	Gjeldende rett	21	8.2.2	Om rett til nødvendig tannhelsetjenester fra Den offentlige tannhelsetjenesten	33
6.2.1	Omsorgssentertilbudet	21	8.2.3	Midlertidige hjemler til å gjøre unntak fra rettigheter og plikter	33
6.2.2	Familiebasert botilbud som alternativ til omsorgssenter	21	8.3	Forslaget i høringsnotatet	34
6.2.3	Unntak fra krav til utredning og oppfølging av barnet	22	8.4	Høringsinstansenes syn	34
6.2.4	Krav til kvalitet og godkjenning. Tilsyn.	22	8.5	Departementets vurderinger	35
			9	Plan- og bygningsloven	36
			9.1	Innledning og bakgrunn	36
			9.2	Gjeldende rett	36
			9.3	Forslaget i høringsnotatet	36
			9.4	Høringsinstansenes syn	36
			9.5	Departementets vurderinger	37

10	Husleieloven	39	12.6	Husleieloven	47
10.1	Innledning og bakgrunn	39	12.7	Yrkestransportloven	47
10.2	Gjeldende rett	39			
10.3	Forslaget i høringsnotatet	39	13	Merknader til bestemmelsene	48
10.4	Høringsinstansenes syn	39	13.1	Endringene i husleieloven	48
10.5	Departementets vurderinger	40	13.2	Endringene i spesialisthelse- tjenesteloven	48
11	Yrkestransportloven	41	13.3	Endringene i pasient- og brukerrettighetsloven	48
11.1	Innledning og bakgrunn	41	13.4	Endringene i yrkestransport- loven	48
11.2	Gjeldende rett	41	13.5	Endringene i barnehageloven	48
11.2.1	Yrkestransportloven	41	13.6	Endringene i plan- og byggningsloven	48
11.2.2	Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2022/1280 av 18. juli 2022	42	13.7	Endringene i helse- og omsorgstjenesteloven	48
11.2.3	Politiregisterlovgivningen	42	13.8	Endringene i integreringsloven ...	48
11.3	Forslaget i høringsnotatet	43	13.9	Endringene i barnevernsloven	49
11.4	Høringsinstansenes syn	44	13.10	Endringene i opplæringsloven	49
11.5	Departementets vurderinger	44	13.11	Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsregler	49
12	Økonomiske og administrative konsekvenser	46		Forslag til lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring m.m.)	50
12.1	Integreringsloven	46			
12.2	Barnevernsloven	46			
12.3	Opplæringsloven og barnehageloven	46			
12.4	Helselovgivningen	46			
12.5	Plan- og byggningsloven	47			

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 51 L

(2025–2026)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring m.m.)

*Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet 27. mars 2026,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger med dette fram forslag om å videreføre midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina, med enkelte endringer, til 1. juli 2028. De midlertidige endringene ble vedtatt av Stortinget 7. juni 2022, jf. Prop. 107 L (2021–2022) og Innst. 352 L (2021–2022). De er videreført, med enkelte endringer, først til 1. juli 2024, jf. Prop. 90 L (2022–2023) og Innst. 363 L (2022–2023) og deretter til 1. juli 2026, jf. Prop. 72 L (2023–2024) og Innst. 430 L (2023–2024).

For å kunne håndtere og planlegge for en situasjon med fortsatt høye ankomster er det nødvendig å videreføre de midlertidige endringene i lovverket i en ytterligere periode. Forslagene i lovproposisjonen knytter seg til ulike departemen-

ters ansvarsområder, men presenteres samlet for å gi et helhetlig bilde av behovet for å videreføre de midlertidige endringene.

Tilpasninger er vurdert med utgangspunkt i hvordan ankomstsituasjonen kan utvikle seg fremover.

De midlertidige endringene foreslås videreført med enkelte tilpasninger i integreringsloven. Tilpasningene som foreslås gjelder forskriftshjemmelen i integreringsloven § 37 e.

Det foreslås at de midlertidige lovendringene oppheves 1. juli 2028. Dersom det blir behov for å gjøre endringer i de midlertidige lovendringene eller videreføre enkelte bestemmelser etter 1. juli 2028, vil dette høres og forslag til lovendringer fremmes for Stortinget.

2 Bakgrunn

2.1 Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse

Russland startet fullskala angrepskrig mot Ukraina den 24. februar 2022. Ved kongelig resolusjon 11. mars 2022 ble en ordning med midlertidig kollektiv beskyttelse for en nærmere angitt krets av personer fordrevet fra Ukraina innført i Norge, jf. utlendingsforskriften § 7-5 a.

Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34 innebærer et unntak fra utgangspunktet om at en asylsøknad skal vurderes individuelt, da den åpner for å gi beskyttelse etter en gruppevurdering. Ordningen kan iverksettes av Kongen i statsråd dersom det foreligger en masseflyktsituasjon. Ordningen er særlig relevant i tilfeller der behovet for beskyttelse er midlertidig, og det antas at utlendingene skal returnere til sitt opprinnelsesland når situasjonen tilsier det.

Ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse er svært effektiviserende for utlendingsforvaltningens saksbehandling, ved at beskyttelse kan gis uten forutgående asylintervju og uten individuell vurdering av beskyttelsesbehovet. Behandlingen av saker om midlertidig kollektiv beskyttelse i Utlendingsdirektoratet er i stor grad automatisert, og fordrevne fra Ukraina har fått behandlet søknadene sine raskt.

Regjeringen vedtok 27. september 2024 å avgrense personkretsen som omfattes av ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse for personer fordrevet fra Ukraina. Personer som har hatt fast bosted i et område av Ukraina som utlendingsmyndighetene legger til grunn at er trygt, omfattes ikke lenger av personkretsen som kan få midlertidig kollektiv beskyttelse. Endringen trådte i kraft 27. september 2024 og gjelder kun for personer som fremsetter søknad om beskyttelse i Norge etter dette.

Justis- og beredskapsdepartementet vedtok 2. mars 2026 at personer som har hatt midlertidig kollektiv beskyttelse i fire år, kan få denne forlenget med et femte år.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 18. desember 2025 på høring forslag til endringer i

utlendingsloven og utlendingsforskriften (*saksbehandlingsreglene for kollektiv beskyttelse mv*), med høringsfrist 30. januar 2026. Formålet med forslagene er å legge til rette for en mer effektiv saksbehandling, særlig når ordningen med kollektiv beskyttelse for personer fordrevet fra Ukraina skal avvikles og Utlendingsdirektoratet potensielt må behandle et stort antall asylsøknader. Endringene vil også gjelde for ev. fremtidige masseflyktsituasjoner.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 2. mars 2026 på høring et forslag til endringer i utlendingsforskriften § 7-5 a, med høringsfrist 15. mars 2026. Endringene vil innebære at ordningen med kollektiv beskyttelse avskjæres for menn i vernepliktig alder, det vil si i alderen 18 til 60 år, med enkelte unntak. Personer som faller utenfor ordningen med kollektiv beskyttelse, vil i stedet få sin asylsøknad behandlet etter ordinære regler. Forskriftsendringene vil ikke gjelde for personer som allerede har kollektiv beskyttelse i Norge. Formålet med forslaget er hovedsakelig å sikre at ankomstnivået til Norge ikke skiller seg vesentlig fra land det er naturlig å sammenligne oss med.

Departementet viser for øvrig til Prop. 72 L (2023–2024) punkt 6 for en nærmere omtale av ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse.

2.2 Utviklingen i ankomst og bosetting av fordrevne fra Ukraina

Siden februar 2022 har over 106 000 fordrevne fra Ukraina søkt beskyttelse i Norge, per 1. februar 2026. I perioden 2022 til 2025 ble det bosatt i overkant av 100 000 fordrevne og andre flyktninger i kommuner over hele landet, hvor i underkant av 90 000 var fordrevne fra Ukraina. Bosettingen har vært historisk rask de siste årene. Kommunene er anmodet om å bosette ytterligere 13 000 flyktninger i 2026. Nye prognoser per januar fra Beregningsgruppen for utlendingsforvaltningen (BGU) anslår at det vil bli behov for å bosette om lag 16 000 flyktninger i 2026. Anslaget er usikkert, og behovet kan endre seg gjennom året i takt med oppdaterte prognoser.

Selv om den samlede bosettingen går raskt, er det likevel krevende for kommunene å bygge opp kapasitet, kompetanse og tjenester for å bosette flyktninger i den størrelsesordenen det er behov for. Etter fire år med ekstraordinær høy bosetting opplever flere kommuner kapasitetsutfordringer. Det er særlig krevende å bosette personer som har behov for særskilt oppfølging. I tillegg opplever flere kommuner et generelt press på det kommunale tjenestetilbudet, for eksempel i flyktningtjenesten og voksenopplæringen, barnehager og skoler og fastlege- og helsetjenester.

Antall ukrainere som har kommet til Norge er høyere enn antallet som har kommet til andre Nordiske land. Regjeringen ønsker at antallet som kommer til Norge skal være bærekraftig over tid. Regjeringen har derfor innført en rekke tiltak for å få tallet på fordrevne til Norge nærmere nivået til nabolandene våre. Høsten 2024 og vinteren 2025 ble 14 områder i Ukraina vurdert som trygge. Personer som flykter fra disse områdene, får derfor ikke lenger automatisk kollektiv beskyttelse.

Det siste året har det vært en nedgang i ankomsten av fordrevne fra Ukraina til Norge. Det har imidlertid i siste halvdel av september 2025 vært en økning i antall ankomster av fordrevne. Dette har sammenheng med at menn i alderen 18 til 22 år nå kan forlate Ukraina lovlig. Flere europeiske land erfarer en lignende økning. I Norden har denne økningen vært sterkere i Norge og Danmark enn den har vært i Finland og Sverige. Ankomstene av menn i alderen 18 til 22 år er nå lavere enn den var høsten 2025, samtidig som den er høyere enn perioden før september 2025. Det er for tidlig å si om økningen er midlertidig eller om den vil vedvare.

Utlendingsforvaltningens ankomstprognoser fra januar 2026 viser at Norge kan forvente omtrent 14 500 fordrevne fra Ukraina (13 300 under kollektiv beskyttelse og 1200 etter ordinært regelverk) til Norge i 2026, i tillegg til 4 000 ordinære asylsøkere. Det knytter seg stor usikkerhet til prognosene.

Departementet viser til Prop. 72 L (2023–2024) punkt 3 for en nærmere omtale av ordningene for registrering, mottak, kartlegging og bosetting av fordrevne fra Ukraina.

2.3 Behovet for å videreføre det midlertidige regelverket

Som følge av de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina er det gjort midlertidige endringer i

elleve lover. Hensikten med de midlertidige regelverksendringene er at de samlet skal bidra til å gjøre det enklere for kommunene å håndtere og planlegge for en situasjon med fortsatt høye ankomster. Samtidig skal reglene også legge til rette for at fordrevne kommer raskt ut i arbeid.

Situasjonen i Ukraina er uforutsigbar, og det er knyttet stor usikkerhet til prognosene, se punkt 2.2. Ankomstnivået er fortsatt høyt i et historisk perspektiv. Det kan oppstå situasjoner der mottakssystemet kommer under svært stort press, for eksempel dersom ankomsttallene øker og/eller bosettingskapasiteten minker. Samtidig kan det også komme færre fordrevne fra Ukraina enn forventet.

Selv om kommunene fortsatt bosetter flyktninger raskt etter fire år med ekstraordinær høy bosetting, melder mange om kapasitetsutfordringer i boligmarkedet, og at det er blitt mer krevende å finne boliger som er egnet for bosetting. I tillegg opplever flere kommuner et generelt press på det kommunale tjenestetilbudet, som fastlege- og helsetjenester, barnehager, skoler, flyktningtjenesten og voksenopplæringen. Dette er også bakgrunnen for at regjeringen har innført en rekke tiltak for å få ned ankomstene til Norge.

For å kunne håndtere og planlegge for en situasjon med fortsatt høye ankomster mener regjeringen det er nødvendig å videreføre de midlertidige endringene i lovverket i en ytterligere periode.

I tråd med Meld. St. 17 (2023–2024) *Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp*, arbeides det med forslag om permanente beredskaps-hjemler for å håndtere framtidige store ankomster av asylsøkere, og regjeringen tar sikte på å fremme forslag om permanente beredskaps-hjemler for å håndtere fremtidig store ankomster av asylsøkere i løpet av våren 2027.

Regjeringen vil begrense et forslag om en permanent beredskapshjemmel i integreringsloven til å omfatte kvalifiseringstilbudet. Regjeringen vurderer at en hjemmel som gir staten adgang til å pålegge kommunene å bosette flyktninger, vil innebære en betydelig innskrenkning av det kommunale selvstyret. Frivillighet har vært et sentralt suksesskriterium for bosettingen i Norge, og pålagt bosetting kan oppleves som svært inn-gripende. Dersom det i fremtiden skulle oppstå behov for en slik hjemmel, mener regjeringen at den bør være midlertidig på grunn av dens inn-gripende karakter overfor kommunene.

Helse- og omsorgsdepartementet har i høringsnotat av 8. oktober 2025 om forslag til ny helseberedskapslov foreslått endringer i helsebered-

skapslovens fullmaktshjemler, herunder adgang til ved forskrift å kunne fravike lovpålagte tjenesteplikter og rettigheter på strenge vilkår og kun i situasjoner hvor det ikke er tid til å fremme ordinær lovsak. Høringsfristen er 8. april 2026, og Helse- og omsorgsdepartementet vil komme tilbake med et lovforslag på et senere tidspunkt. Barne- og familiedepartementet vil vurdere behovet for ytterligere permanente beredskapsregler for å håndtere fremtidige store ankomster av asylsøkere, i utredningen av et generelt beredskapsregelverk for barnevernet.

2.4 Høringen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte 16. desember 2025 på høring forslag om å videreføre midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina m.m. I høringsnotatet ble det foreslått å videreføre midlertidige regler integreringsloven, barnevernsloven, opplæringsloven, barnehageloven, pasient- og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven, plan- og bygningsloven, husleieloven og yrkestransportloven. Høringsfristen ble satt til 2. februar 2026. I hovedsak ble det foreslått å videreføre midlertidige regler som tidligere har vært på høring, med enkelte tilpasninger i integreringsloven.

Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Tingrettene

Arbeids- og velferdsdirektoratet (Nav)
Arbeidstilsynet
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat)
Barneombudet
Barnesakkyndig kommisjon
Barneverns- og helsenemnda
Bioteknologirådet
Datatilsynet
Digitaliseringsdirektoratet
Direktoratet for arbeidstilsynet
Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ)
Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Direktoratet for utviklingssamarbeid – Norad
Diskrimineringsnemda
Domstoladministrasjonen
Entur
Finanstilsynet
Folkehelseinstituttet (FHI)
Forbrukertilsynet
Foreldreutvalget for barnehager
Foreldreutvalget for grunnopplæringen
Forsvarsbygg
Helsedirektoratet
Husbanken
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
Jernbanedirektoratet
Kartverket
Kriminalomsorgsdirektoratet
Krisesentersekretariatet
Kystverket
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Miljødirektoratet
Nasjonalt ID-senter
Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring
Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norsk senter for barneforskning
Personvernkommissjonen
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste
Regelrådet
Regionale kunnskapssentre for barn og unge
Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
Regionsentrene for barn og unges psykiske helse
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Riksantikvaren
Skattedirektoratet
Skatteetaten
Språkrådet
Statens barnehus
Statens helsetilsyn
Statens jernbanetilsyn
Statens sivilrettsforvaltning
Statens vegvesen
Statistisk sentralbyrå
Statlige høyskoler (inkl. vitenskapelige høyskoler)
Statsbygg
Statsforvalterne
Sysselmasteren på Svalbard
Tolletaten
Transportklagenemnda
Universitetene
Utdanningsdirektoratet
Utlendingsdirektoratet (UDI)
Utlendingsnemnda

Velferdsforskningsinstituttet NOVA

Norges institusjon for menneskerettigheter

Riksrevisjonen

Sametinget

Sivilombudet

Fylkeskommunene

Kommunene

Bane NOR SF

De regionale helseforetakene

Longyearbyen lokalstyre

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Nye Veier AS

Oslo krisesenter

Oslo universitetssykehus HF

Statskog SF

Vygruppen

Abelia

Akademikerne

Aleneforeldreforeningen

Alternativ til Vold

Amathea

Amnesty International Norge

Antirasistisk Senter

Arbeiderpartiet

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Arkitektbedriftene i Norge

Barnevakten

Barns rett til besteforeldre

Bergen Huseierforening

Bispedømmene

Boligprodusentenes Forening

Boreal

Byggenæringens Landsforening

Byggmesterforbundet

Caritas

Den Norske Advokatforening

Den norske dommerforening

Den norske Helsingforskomité

Den norske jordmorforening

Den norske kirke – Kirkerådet

Den norske legeforening

Driftsoperatørforum

Elevorganisasjonen

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg

Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid

Fellesforbundet

Fellesorganisasjonen

Finans Norge

Flyktninghjelpen

Fokus på barnevernet

For Fangers Pårørende

Forandringsfabrikken

Forbrukerrådet

Foreningen 2 Foreldre

Forskningstiftelsen FAFO

Forum for barnekonvensjonen

Forum for menn og omsorg

Frelsesarmeens barne- og familievern

Fremskrittspartiet

FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold

Friskolenes Kontaktforum

Frivillighet Norge

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Gatejuristen

Hovedorganisasjonen KA

Hovedorganisasjonen Virke

Human Rights Service

Huseierne

Høyre

Innvandrerne Landsorganisasjon

Interesseorganisasjonen for kommunal voksenopplæring

Islamsk Råd Norge

Juridisk rådgivning for kvinner

Juristforbundet

Jussbuss

Jussformidlingen

Jusshjelpa i Nord-Norge

Kirkens Bymisjon

Kollektivtrafikkforeningen

Kristelig Folkeparti

Kristent Interkulturelt Arbeid

Kristne Friskolers Forbund

KS – Kommunesektorens organisasjon

Kvinnefronten

Kvinnegruppa Ottar

Kystpartiet

Landsforeningen for barnevernsbarn

Landsforeningen mot seksuelle overgrep

Landsgruppen av helsesøstre

Landsorganisasjonen for Romanifolket

Landsorganisasjonen i Norge (LO)

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner

Leieboerforeningen

Leieboerforeningen i Norge

Likestillingssenteret

Likestillingssenteret KUN

LIM – likestilling, integrering, mangfold

Ly

MannsForum

Mennesker i Limbo

Mental Helse

Miljøpartiet De grønne

MiRA-Senteret
 Nasjonalforeningen for folkehelsen
 NHO transport
 NITO
 Nok. Norge
 Nordlandsforskning
 Norges Bondelag
 Norges Bygg- og eiendomsforening
 Norges frivillighetssentraler
 Norges Huseierforbund
 Norges Hytteforbund
 Norges Kommunistiske Parti
 Norges kvinne- og familieforbund
 Norges Politilederlag
 Norges Røde Kors
 Norges Røde Kors ungdom
 Norgesbooking
 Norgesdemokratene
 Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening
 v/Den norske legeforening
 Norsk Barnevernlederorganisasjon
 Norsk Barnevernsamband
 Norsk Bonde- og småbrukarlag
 Norsk brannvernforening
 Norsk Eiendom
 Norsk Folkehjelp
 Norsk Fosterhjemsforening
 Norsk Innvandrerforum
 Norsk Kommunalteknisk forening
 Norsk Kvinnesaksforening
 Norsk Lektorlag
 Norsk organisasjon for asylsøkere
 Norsk Psykologforening
 Norsk Sykepleierforbund
 Norsk Tjenestemannslag
 Norske arkitekters landsforbund
 Norske Boligbyggelags Landsforbund
 Norske Kvinners Sanitetsforening
 Norske Reindriftssamers Landsforbund
 Norske Samers Riksforbund
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 OBOS
 Organisasjonen for barnevernforeldre
 Organisasjonen for Uføres rettigheter
 Organisasjonen mot offentlig diskriminering
 Parat
 Pensjonistpartiet
 Politiets Fellesforbund
 Politijuristene
 Press – Redd Barna Ungdom
 Private Barnehagers Landsforbund
 Private høyskoler
 Redd Barna
 REFORM Ressurssenter for menn
 Rettferdighet i asylpolitikken

Rettspolitisk forening
 Rødt
 Rådet for psykisk helse
 Rådgivende Ingeniørers Forening
 Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
 Samarbeidsrådet for yrkesopplæring
 Samfunnsbedriftene
 Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
 Senior Norge
 Senterpartiet
 SINTEF
 SINTEF Byggforsk
 Skolelederforbundet
 Skolenes Landsforbund
 SMB Norge
 Sosialistisk Venstreparti
 Steinerskoleforbundet
 Stiftelsen barnas rettigheter
 Stiftelsen Kirkes familievern
 Stiftelsen Rettferd
 Stine Sofies Stiftelse
 Unge funksjonshemmede
 UNHCR Stockholm
 UNICEF Norge
 Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og
 høyskoleutdannede
 Utdanningsforbundet
 Velferdsalliansen
 Venstre
 Vergeforeningen Følgesvennen
 Voksne for Barn
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
 Yrkestransportforbundet

I alt kom det inn 40 høringsuttalelser med merknader fra instanser.

Følgende høringsinstanser avga merknader:

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
 (HK-dir)
 Husbanken
 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
 Riksantikvaren
 Språkrådet
 Statens vegvesen
 Statsforvalteren i Rogaland
 Utlendingsdirektoratet (UDI)

 Flerkulturelt råd i Akershus fylkeskommune
 Buskerud fylkeskommune

 Alta integrerings- og kompetansesenter i Alta
 kommune

Arendal voksenopplæring i Arendal kommune
Asker kommune
Bergen kommune
Birkenes læringssenter og Birkenes
flyktningsjeneste i Birkenes kommune
Flyktningsjenesten i Drangedal kommune
Flekkefjord kommune
Kvalifiseringstjenesten i Grimstad kommune
Heim voksenopplæring i Heim kommune
Lier voksenopplæring i Lier kommune
Lillesand voksenopplæring i Lillesand kommune
Lindesnes læringssenter i Lindesnes kommune
Kongsgård skolesenter i Kristiansand kommune
Kristiansund voksenopplæring i Kristiansund
kommune
Oslo kommune
Sandnes kommune
Vennesla Voksenopplæringssenter i Vennesla
kommune
Øygarden lærings- og integreringssenter
i Øygarden kommune

Advokatforeningen
Hero Norge AS
KS – kommunesektorens organisasjon
Leieboerforeningen
Lilandtunet AS
Livet Vil Vinne
Nord-norsk mottakssenter AS
Ukrainsk Forening Øst-Norge
Ukrainsk minoritetsforening i Norge
Unio
Utdanningsforbundet

I tillegg avga 55 privatpersoner høringsuttalelse med merknader.

Følgende høringsinstanser uttalte at de ikke har merknader eller ikke fant grunn til å gi høringsuttalelse:

Borgarting lagmannsrett
Diskrimineringsnemnda
Domstolsadministrasjonen
Forsvarsdepartementet
Høyesterett
Justisdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Statens Kartverk
Statistisk sentralbyrå (SSB)

Leka kommune
NAV Team Flyktning og St. Marie læringssenter
i Sarpsborg kommune

Helse Midt-Norge RHF

NLA Høgskolen
Nye Veier AS
Pilar – Kompetansetjenesten for psykisk helse og
barnevern

Departementet omtaler høringsinstansenes synspunkter i forbindelse med behandlingen av de enkelte forslagene nedenfor.

3 Konstitusjonelle og folkerettslige rammer

Grunnloven og folkeretten utgjør rettslige skranke for å håndtere ankomsten av et høyt antall fordrevne fra Ukraina. Seks sentrale menneskerettskonvensjoner er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven fra 1999. Dette gjelder Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), FNs barnekonvensjon (BK), FNs kvinnediskrimineringskonvensjon og FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Bestemmelser i disse konvensjonene vil ved motstrid gå foran annen lovgivning, jf. menneskerettsloven § 3. Videre er flyktningkonvensjonen, som Norge er bundet av, en sentral folkerettslig ramme.

Grunnloven og konvensjonene er redegjort for i Prop. 107 L (2021–2022) punkt 3, Prop. 90 L (2022–2023) punkt 4 og Prop. 72 L (2023–2024) punkt 4. Departementet viser til disse gjennomgangene. FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) ble gjort til norsk lov fra 1. januar 2026 i menneskerettsloven, jf. Prop. 162 L (2024–2025). Konvensjonen fastslår at de alminnelige menneskerettighetene gjelder fullt ut for mennesker med nedsatt funksjonsevne og innebærer et forbud mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne.

Departementet vil i det følgende gjennomgå hovedelementene i diskrimineringsvernet. Grunnloven § 98 andre ledd slår fast at «[i]ntet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling». Bestemmelsen gir et selvstendig og generelt diskrimineringsvern, og er ikke knyttet til bestemte diskrimineringsgrunnlag. Et generelt og selvstendig diskrimineringsvern følger også av SP artikkel 26. Diskrimineringsbestemmelsene i de øvrige konvensjonene er begrenset til å gjelde diskriminering innenfor konvensjonsrettighetenes anvendelsesområde.

Det vil variere hvilken konvensjon som er mest aktuell for de konkrete forslagene. Under alle konvensjonene vil det imidlertid være nødvendig å ta stilling til om det foreligger en forskjellsbehandling av likeartede tilfeller, og om forskjells-

behandlingen er knyttet til et diskrimineringsgrunnlag. For at en slik forskjellsbehandling skal være lovlig, må den forfølge et legitimt formål, og den må være nødvendig og forholdsmessig.

Som forskjellsbehandling regnes handlinger som har som formål eller effekt at en person eller gruppe mennesker kommer i en dårligere stilling eller behandles dårligere enn andre i en sammenlignbar situasjon. Dette inkluderer både direkte diskriminering, hvor personer eksplisitt forskjellsbehandles, og indirekte diskriminering, hvor reguleringen er nøytralt formulert, men har en virkning som innebærer reell forskjellsbehandling.

Forslagene til lovendringer som drøftes i denne lovproposisjonen, knytter seg enten eksplisitt eller implisitt til særbehandling av personer som er fordrevet fra Ukraina. På denne bakgrunn vil det først og fremst være forskjellsbehandling på bakgrunn av nasjonalitet som vil være det aktuelle diskrimineringsgrunnlaget. Likevel vil også andre diskrimineringsgrunnlag kunne være relevante, eksempelvis diskriminering på bakgrunn av oppholdsstatus.

Forskjellsbehandling på bakgrunn av nasjonalitet eller et annet diskrimineringsgrunnlag vil være lovlig etter Grunnloven og de aktuelle konvensjonene dersom forskjellsbehandlingen følger et legitimt formål, er nødvendig og forholdsmessig. Med legitimt formål menes det at forskjellsbehandlingen må være saklig og rimelig begrunnet. Når det gjelder offentlig myndighetsutøvelse, vil det innebære et krav om legitime målsettinger, som ivaretagelse av offentlig helse, ivaretagelse av landets økonomiske velferd, beskyttelse av andres rettigheter og friheter, bekjempelse av kriminalitet, mv., se NOU 2009: 14 punkt 3.2.2. Handlinger basert på subjektive oppfatninger, følelser, vilkårlig maktbruk, fordommer og stereotypier er typiske eksempler på usaklige formål. I praksis fra EMD vedrørende diskrimineringsforbudet i EMK artikkel 14 er det lagt til grunn at lovlig forskjellsbehandling på bakgrunn av nasjonalitet, som utgangspunkt krever «very weighty reasons», jf. for eksempel *British Gurkha Welfare Society mfl. v. Storbritannia* (2016) avsnitt 81.

I vurderingen av om forskjellsbehandlingen er forholdsmessig og nødvendig for å oppnå formålet, skal det foretas en totalvurdering av motstridende interesser, hensyn og behov, hvor sær-

lig behovene for menneskerettslig beskyttelse for enkeltindividet blir vurdert opp mot flertallets, samfunnets og myndighetenes behov for å forskjellsbehandle.

4 Andre lands rett

4.1 EUs direktiv om midlertidig beskyttelse (2001/55/EF)

EUs direktiv om midlertidig beskyttelse fra 2001 (2001/55/EF) regulerer minimumsstandarder for midlertidig beskyttelse i tilfeller av masseflukt av fordrevne personer. Direktivet tilsvarer langt på vei den norske ordningen med kollektiv beskyttelse, men er ikke juridisk bindende for Norge. I tillegg til midlertidig beskyttelse, regulerer direktivet også finansiell støtte og en mekanisme for omfordeling av personer som omfattes av ordningen i EU. Oppholdstillatelse gis for ett år med mulighet for forlengelse i inntil tre år på visse vilkår. Direktivet fastsetter også minimumsstandarder for informasjon og tilgang til arbeid, innkvartering eller bolig, sosialhjelp eller støtte til livsopphold, medisinsk hjelp, utdanning til mindreårige og mulighet til familiegjengforening i enkelte tilfeller. Videre inneholder direktivet bestemmelser om retten til å søke asyl og regler om eksklusjon.

Rådet vedtok formelt å aktivere direktivet om midlertidig beskyttelse 4. mars 2022 (rådsbeslutning (EU) 2022/382), og det innebærer at en nærmere angitt personkrets har rett til midlertidig beskyttelse i deltakende EU-land (ikke Danmark). For en nærmere omtale av EUs direktiv om midlertidig beskyttelse vises det til Prop. 90 L (2022–2023) punkt 5.1.

EU vedtok 19. oktober 2023 å forlenge direktivet om midlertidig beskyttelse til 4. mars 2025, deretter ble det vedtatt 15. juli 2025 en ytterlig forlengelse til 4. mars 2027. Den 16. september 2025 vedtok EU rådsanbefaling om utfasing av ordningen for midlertidig beskyttelse av ukrainere. Anbefalingen gir et felles rammeverk for ukrainere på flukt og har som mål å sikre bærekraftig retur og reintegrering i Ukraina, når situasjonen tillater det. Anbefalingen inkluderer også en anbefaling om gradvis overgang til andre oppholdstillatelser for de som kvalifiserer til det.

4.2 Danmark, Sverige og Finland

I dette punktet omtales endringer i regelverket i Danmark, Sverige og Finland de siste årene. Departementet viser til Prop. 72 L (2023–2024) punkt 5 for nærmere omtale av ordningene i landene.

Danmark vedtok en egen lov om midlertidig oppholdstillatelse til personer som er fordrevet fra Ukraina 16. mars 2022 (ikrafttredelse 17. mars samme år). Loven er forlenget til mars 2027 i tråd med EU-direktivet om midlertidig beskyttelse. Danmark har de siste årene ikke gjort noen vesentlige innholdsmessige endringer i rettighetene som følger med opphold etter særloven. Den danske regjeringen sendte imidlertid 26. februar 2026 på høring forslag til flere endringer i særloven, blant annet endringer i kravene til oppholdstillatelse etter særloven og endringer som tar sikte på i større grad å sidestille ukrainere med opphold etter særloven med andre utlendinger med midlertidig opphold i Danmark. Regjeringen anslår å legge frem et lovforslag om justeringene i særloven i april 2026.

Sverige er bundet av EUs direktiv om midlertidig beskyttelse, og direktivet er i hovedsak gjennomført i den svenske utlendingsloven kapittel 21. Våren 2024 la den svenske regjeringen frem et lovforslag som åpner for at fordrevne som har oppholdt seg i Sverige i minst ett år, og som forventes å bli, kan bli folkeregistrert. Lovendringen ble vedtatt og trådte i kraft 1. november 2024. Ved folkeregistrering får personen blant annet personnummer, Bank-ID, full tilgang til helsetjenester og tannbehandling, samt rett til introduksjonsstønad og deltakelse i etableringsprogram via Arbetsförmedlingen. Økonomisk bistand må søkes via kommunens sosialtjeneste eller Försäkringskassan.

Finland er også bundet av EUs direktiv om midlertidig beskyttelse. I september 2024 lanserte regjeringen en handlingsplan (2024–2027) med 30 tiltak for å styrke integreringen av fordrevne fra Ukraina. Tiltakene omhandler tilgang til arbeidsmarkedet, styrket språkopplæring, overgang fra mottak til kommune samt mental helse og beskyttelse mot utnyttelse.

5 Integreringsloven

5.1 Innledning og bakgrunn

Høye ankomster av asylsøkere fører til press på kommunens velferdstjenester og på tilbudet den enkelte har krav på etter integreringsloven. På bakgrunn av dette vedtok Stortinget 7. juni 2022 et midlertidig kapittel 6A i integreringsloven med regler for personer som har oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. De midlertidige endringene forenkler kvalifiseringsordningene og lemper på lovpålagte plikter for kommunene. Tilpasningene er gjort både for å bidra til raskere bosetting av flyktninger og for å bidra til at kommuner og fylkeskommuner kan håndtere situasjonen og tilpasse tjenestetilbudet. Videre har tilpasningene bakgrunn i at opphold etter utlendingsloven § 34 bygger på en tydeligere forventning om midlertidighet enn for øvrige personer i målgruppen for ordningene etter integreringsloven. Et annet viktig formål har vært å støtte opp under målsettingen om at flest mulig skal komme raskt ut i arbeid eller utdanning.

Stortinget vedtok i 2023 å videreføre de midlertidige endringene i integreringsloven, med enkelte tilpasninger, til 1. juli 2024, jf. Prop. 90 L (2022–2023) og Innst. 363 L (2022–2023), og deretter til 1. juli 2026, jf. Prop. 72 L (2023–2024) og Innst. 430 L (2023–2024).

Våren 2025 vedtok Stortinget endringer i integreringsloven, jf. Prop. 81 L (2024–2025) *Endringer i integreringsloven mv. (økt arbeidsretting og formell opplæring i introduksjonsprogrammet)* og Innst. 410 L (2024–2025). Endringene er en oppfølging av Meld. St. 17 (2023–2024) *Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp*, evalueringer av regelverket og lærdommer fra håndteringen av de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina. De vedtatte endringene innebærer at forskjellene mellom det midlertidige og det ordinære regelverket i stor grad er utjevnet. Blant annet er det innført i de ordinære reglene at personer som har jobb eller tilbud om jobb, ikke lenger skal ha rett og plikt til program. Dette ivaretar det opprinnelige formålet med unntaket fra plikten til deltakelse for personer med kollektiv beskyttelse. Videre er det innført minstekrav til arbeidsrettede

elementer i introduksjonsprogrammer som skal kvalifisere for arbeid. De fleste av de midlertidige reglene om introduksjonsprogram for personer med kollektiv beskyttelse ble derfor opphevet fra 1. januar 2026, se nærmere omtale i punkt 5.2 under.

På bakgrunn av at ankomstnivået av fordrevne fra Ukraina fortsatt er høyt, foreslår departementet i punkt 5.4 å videreføre de resterende midlertidige reglene i integreringsregelverket til 1. juli 2028, med enkelte tilpasninger.

5.2 Gjeldende rett

Integreringsloven regulerer flere ordninger for nyankomne innvandrere, blant annet opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Lovens kapittel 6A trådte i kraft 15. juni 2022 og inneholder midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34. Det er også gitt midlertidige forskriftsendringer i integreringsforskriften, herunder kapittel 8A om midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

De øvrige reglene i integreringsloven og integreringsforskriften gjelder så lenge annet ikke følger av de midlertidige bestemmelsene.

Før bosetting er det gjort unntak fra plikten til å delta i opplæring i mottak og til å gjennomføre kompetansekartlegging for fordrevne fra Ukraina, jf. integreringsloven §§ 37 a og 37 b første ledd. Det gjøres likevel en forenklet kartlegging av kompetanseopplysninger, hvor det innhentes opplysninger om språkkompetanse, utdanning, arbeidserfaring og førerkort. Denne kartleggingen er ikke lovregulert.

Etter bosetting har personer med midlertidig kollektiv beskyttelse rett, men ikke plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging og karriereveiledning, jf. § 37 b andre ledd første punktum og § 37 b tredje ledd første punktum. Personer som deltar i introduksjonsprogram etter § 37 c, har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartleggingen, jf. § 37 b andre ledd andre punktum.

Det er gjort unntak fra bestemmelsen om at det i karriereveiledningen bør gis en anbefaling om arbeid eller utdanning for den enkelte deltager, jf. § 37 b tredje ledd andre punktum.

Introduksjonsprogram for personer med midlertidig kollektiv beskyttelse er regulert i § 37 c. Fra 1. januar 2026 ble de midlertidige reglene i § 37 c om introduksjonsprogram opphevet, med unntak av at opplæring i samfunnskunnskap fortsatt ikke skal være obligatorisk innhold i introduksjonsprogrammet for personer som har kollektiv beskyttelse. De øvrige ordinære reglene om introduksjonsprogram gjelder derfor. Endringen innebærer at personer med kollektiv beskyttelse skal ha kurs i livsmestring som innhold i introduksjonsprogrammet. Videre får personer med kollektiv beskyttelse rett og plikt til introduksjonsprogram. Forskriftens § 43a om hva som regnes som utdanning på videregående nivå etter integreringsloven § 37 c, er flyttet til ordinært regelverk i integreringsforskriften § 65a.

Personer med midlertidig kollektiv beskyttelse mellom 18 og 67 år har rett, men ikke plikt til å delta i opplæring i norsk. De har ikke rett eller plikt til samfunnskunnskap, jf. integreringsloven § 37 d første ledd. Retten til opplæring i norsk gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet. Deltagere i opplæringen bør oppnå et minimumsnivå i norsk. De har ikke plikt til å avlegge prøver i norsk, jf. integreringsloven § 37 d andre ledd andre punktum, men har rett til en gratis prøve.

Integreringsloven § 37 e er en forskriftshjemmel som gir departementet myndighet til å gi midlertidig forskrift når det er nødvendig for å tilpasse integreringstiltak til personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34. Det er listet opp i bestemmelsen hvilke temaer det kan gis forskrift om og det fremgår at forskrifter kan fravike bestemmelsene som er nevnt. Dersom kapasitetshensyn i kommunen eller fylkeskommunen gjør det nødvendig, følger det av § 37 e andre ledd at en midlertidig forskrift også kan fravike lovens krav for andre enn personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

Integreringsloven § 37 f er også en forskriftshjemmel. Bestemmelsen gir hjemmel til at departementet kan gi midlertidig forskrift om innhenting og utlevering av kompetanseopplysninger, uten hinder av taushetsplikt, fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) registre for å legge til rette for at personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse kan sysselsettes i det statlige, kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet.

5.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre de gjenstående midlertidige bestemmelsene i integreringsloven. Bestemmelsene lempet på de lovpålagte pliktene for kommuner og fylkeskommuner, og skal bidra til rask bosetting.

Departementet foreslo at følgende midlertidige bestemmelser i integreringsloven videreføres til 1. juli 2028:

- Bestemmelsen som gir unntak fra plikt til å delta i opplæring i mottak (§ 37 a).
- Bestemmelsen som gir unntak fra rett og plikt til kompetansekartlegging før bosetting, unntak fra plikt til kompetansekartlegging etter bosetting, som gir rett og plikt til kompetansekartlegging for personer som deltar i introduksjonsprogram etter § 37 c, og unntak fra plikt til å gjennomføre karriereveiledning (§ 37 b).
- Bestemmelsen som gir unntak fra kravet om at introduksjonsprogrammet skal inneholde opplæring i samfunnskunnskap (§ 37 c).
- Bestemmelsen som gir unntak fra regler om rett og/eller plikt fra opplæring i norsk og samfunnskunnskap, opplæringens varighet, prøve og norsksplan (§ 37 d).
- Bestemmelsen som gir forskriftshjemmelen for departementet til å gi midlertidig forskrift for å tilpasse integreringstiltak på kort varsel dersom det er nødvendig (§ 37 e). Departementet foreslo enkelte tilpasninger i forskriftshjemmelen, se under.
- Bestemmelsen som gir forskriftshjemmelen for departementet til å gi midlertidig forskrift om behandling av kompetanseopplysninger (§ 37 f). Bestemmelsen gir hjemmel til å gi midlertidig forskrift om innhenting og utlevering av kompetanseopplysninger for å legge til rette for at personer med kollektiv beskyttelse kan sysselsettes i det statlige, kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet.

Departementet foreslo tilpasninger i forskriftshjemmelen i integreringsloven § 37 e. Det ble foreslått å endre første ledd slik at hjemmelen ikke lenger knyttes særskilt til personer med kollektiv beskyttelse, men åpner for midlertidig forskrift når *høye ankomster av asylsøkere* gjør det nødvendig å tilpasse integreringstiltak til personer som omfattes av integreringsloven. Departementet foreslo samtidig å fjerne den nåværende forskriftshjemmelen i § 37 e andre ledd, ettersom hjemmelen er omfattet av forslaget til første ledd.

Departementet foreslo videre å innføre en ny forskriftshjemmel i integreringsloven § 37 e andre

ledd for å åpne for at det kan gjøres tilpasninger i integreringstiltak for personer som har hatt kollektiv beskyttelse som går over til å ha status som asylsøkere. For denne gruppen foreslo departementet å regulere at de ikke skal ha rett til å fullføre påbegynt introduksjonsprogram, jf. integreringsloven § 9 tredje ledd, eller norskopplæring, jf. integreringsloven § 26 sjette ledd, så lenge de er asylsøkere. Videre foreslo departementet i integreringsforskriften § 43g, med hjemmel i loven § 37 e andre ledd, at personer i denne gruppen som eventuelt oppholder seg i mottak, ikke skal ha plikt til opplæring i mottak etter integreringsloven § 5.

5.4 Høringsinstansenes syn

5.4.1 Innledning

28 høringsinstanser har uttalt seg om det midlertidige regelverket i integreringsloven. Dette er *Alta kommune integrerings- og kompetansesenter, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Asker kommune, Voksenopplæringen i Arendal kommune, Bergen kommune, Birkenes Læringssenter og Birkenes flyktningetjeneste, Buskerud fylkeskommune, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), Flyktningetjenesten i Drangedal kommune, Flekkefjord kommune, Kvalifiseringstjenesten i Grimstad kommune, Heim voksenopplæring, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Kommunesektorens organisasjon (KS), Kongsgård skolesenter i Kristiansund kommune, Kristiansund voksenopplæring, Lier voksenopplæring, Voksenopplæringen i Lillesand kommune, Lindesnes læringssenter, Oslo kommune, Språkrådet, Statsforvalteren i Rogaland, Ukrainsk forening Øst-Norge, Ukrainsk minoritetsforening i Norge, Unio, Utdanningsforbundet, Vennesla Voksenopplæringssenter og Øygarden lærings- og integreringssenter.*

Om lag ti av disse høringsinstansene har uttalt seg om det midlertidige regelverket bør videreføres. I tillegg har i overkant av ti høringsinstanser gitt overordnede merknader om det midlertidige regelverket og press på tjenester, se punkt 5.4.2.

I overkant av 20 av høringsinstansene har uttalt seg om de enkelte bestemmelsene som foreslås videreført, med enkelte tilpasninger i § 37 e, se punkt 5.4.3.

I tillegg har 55 privatpersoner gitt høringsuttalelse. En betydelig del av disse uttalelsene omhandler forhold som ligger utenfor rammene for forslagene i proposisjonen her, blant annet ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse, som

reguleres av utlendingsregelverket, samt spørsmål om overgangsordninger til andre oppholdstiltakelser. Flere av privatpersonene uttrykker bekymring for hvordan langvarig midlertidighet kan virke belastende for enkeltpersoner og familier, og understreker behovet for mer forutsigbare og varige løsninger. Hensynet til barn og familier fremheves særlig, samt et ønske om overgangsordninger som kan gi mulighet for permanent opphold i Norge.

I overkant av 20 høringsinstanser har uttalt seg om de midlertidige reglene om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for de med kollektiv beskyttede og om opplæring i mottak etter § 37 a. Blant andre *Arbeids- og velferdsdirektoratet, IMDi, Kvalifiseringstjenesten i Grimstad kommune, Heim voksenopplæring, HK-dir, Språkrådet* og *Statsforvalteren i Rogaland* har merknader om at dagens norskopplæring for kollektiv beskyttede er utilstrekkelig, har en for kort varighet og svekker fordrevnes mulighet til å lære norsk på et nivå som er nødvendig for å kunne delta i arbeidslivet og samfunnet. *HK-dir, Grimstad kommune, Lindesnes læringssenter* og *Utdanningsforbundet* er blant høringsinstansene som uttaler at fordrevne også bør ha plikt til opplæring i samfunnskunnskap. Utover dette omhandler høringsuttalelsene forslaget om opphevelse av integreringsforskriften § 43g som følge av utviklingen av tilskudd til utvidet norskopplæring. Uttalelsene omhandler i hovedsak forhold som ligger utenfor rammene for forslagene i lovproposisjonen her, se 5.5.1.

Om lag 20 høringsinstanser har gitt merknader som omhandler den økonomiske situasjonen for kommunene, blant annet når det gjelder integreringstilskudd og tilskudd til opplæring i norsk i kommunene.

5.4.2 Overordnede merknader om det midlertidige regelverket og press på tjenester

Alle blant de om lag ti høringsinstansene som har uttalt seg om videreføringen, støtter i hovedsak at regelverket videreføres, men enkelte med merknader, blant andre *Arbeids- og velferdsdirektoratet, Asker kommune, Bergen kommune, Buskerud fylkeskommune, HK-dir, IMDi, KS, Oslo kommune* og *Språkrådet*.

I tillegg har i overkant av ti høringsinstanser overordnede merknader til det midlertidige regelverket i integreringsloven med forskrift, blant andre *Buskerud fylkeskommune, Flyktningetjenesten i Drangedal kommune, IMDi, KS, Statsforvalteren i Rogaland* og *Unio*. De har generelle

innspill som gjelder forutsigbarheten for de fordrevne, kompleksitet i regelverket, hyppigheten av regelverksendringer og press på tjenester.

Buskerud fylkeskommune uttaler at videreføring av de midlertidige reglene i lovverket i enda en ny periode, er nødvendig for rask bosetting og overgang til arbeid for fordrevne. Samtidig vil eventuelle flere endringer i lovgivningen kunne medføre merarbeid for fylkeskommunen. *Flyktningetjenesten i Drangedal kommune* uttaler at regelendringer som medfører hyppige avbrudd eller tap av rettigheter underveis i kvalifiseringsløp, kan gjøre det vanskeligere å nå de overordnede målene om integrering og økonomisk selvstendighet. *Birkenes Læringssenter og Birkenes flyktningstjeneste, Unio, Utdanningsforbundet og Vennesla Voksenopplæringssenter* understreker at de midlertidige reglene skaper stress og utrygghet for mange fordrevne.

IMDi støtter videreføringen av de midlertidige reglene, men påpeker at regelverket er komplekst. Regelverket har til en viss grad blitt forenklet som følge av opphevelsen av midlertidige regler fra 1. januar 2026. Samtidig erfarer *IMDi* at også disse regelendringene i praksis fører til økt kompleksitet, hvert fall i en periode. *Statsforvalteren i Rogaland* mener at det midlertidige regelverket ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset øvrige lovendringer i integreringsloven, og at det er behov for å endre formuleringene i lovteksten i tråd med disse.

5.4.3 Merknader til de midlertidige reglene i integreringsloven og tilpasninger

I overkant av 20 høringsinstanser har merknader til konkrete bestemmelser som foreslås videreført og forslagene til tilpasninger. Samtlige av disse har uttalt seg om bestemmelsene om opplæring i norsk og samfunnskunnskap, i hovedsak at de fordrevne ikke bør ha begrensede rettigheter og plikter, men heller omfattes av det ordinære regelverket. I tillegg har i overkant av ti av høringsinstansene uttalt seg om andre bestemmelser i det midlertidige regelverket.

IMDi mener at integreringsloven § 37 b andre ledd er en dobbeltregulering og derfor ikke bør videreføres, og viser til at regelen er sammenfallende med regelen som gjelder etter det ordinære regelverket. *Statsforvalteren i Rogaland* uttaler også at § 37 b andre ledd første punktum i praksis ikke lenger har reell betydning, som følge av endringene i integreringsloven som trådte i kraft 1. januar 2026 om at fordrevne har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram etter de

alminnelige reglene. Videre mener de at det fremstår uklart hva deltagelse i et «introduksjonsprogram etter § 37 c» i § 37 b andre ledd andre punktum innebærer, uten å ha kjennskap til bestemmelsens historikk.

IMDi, HK-dir og Bergen kommune er blant høringsinstansene som støtter den foreslåtte videreføringen av og tilpasningene i integreringsloven § 37 e. *IMDi* påpeker at det er viktig at rettsstanden ved bytte mellom oppholdsgrunnlag kommer tydelig frem i regelverket. *KS* støtter de foreslåtte tilpasningene i integreringsloven § 37 e, men mener at behovet for en slik bestemmelse tilsier at dagens regelverk i utgangspunktet er for detaljert og inngripende i kommunenes tjenestutførelse. *Asker kommune* og *KS* mener at det bør presiseres hva som menes med «høye ankomster». *Birkenes Læringssenter og Birkenes flyktningstjeneste, Flyktningetjenesten i Drangedal kommune, Oslo kommune, Utdanningsforbundet og Vennesla Voksenopplæringssenter* har innvendinger mot den foreslåtte forskriftsbestemmelsen i integreringsforskriften § 43g som hjemles i lovens § 37 e andre ledd.

Ukrainsk forening Øst-Norge mener den foreslåtte forskriftshjemmelen i integreringsloven § 37 e fører til svekket forutsigbarhet og demokratisk kontroll. *Ukrainsk minoritetsforening i Norge* mener også at forskriftshjemmelen skaper begrenset rettslig forutsigbarhet.

5.5 Departementets vurderinger

5.5.1 Videreføring av de midlertidige reglene i integreringsloven og tilpasninger

Departementet opprettholder forslaget med å videreføre de midlertidige endringene i integreringsloven kapittel 6A. Med unntak av integreringsloven § 37 e som omtales nedenfor, går forslaget ut på å videreføre de øvrige bestemmelsene uten tilpasninger. Videreføringen skal bidra til rask bosetting ved å lempe på de lovpålagte pliktene for kommuner og fylkeskommuner.

Departementet opprettholder forslaget om tilpasninger i den midlertidige forskriftshjemmelen i integreringsloven § 37 e. Siden 2022 har om lag 100 000 fordrevne fra Ukraina kommet til Norge, og kommunene står allerede overfor betydelig press. Dersom det i tillegg skulle komme større ankomster av asylsøkere fra andre land, eller dersom ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse skulle bli avviklet, kan det være behov for raskt å tilpasse integreringstiltakene. Departe-

mentet foreslår derfor at forskriftshjemmelen i første ledd ikke lenger knyttes særskilt til personer med kollektiv beskyttelse, men utformes generelt for situasjoner med høye ankomster. Endringen innebærer at hjemlene i gjeldende § 37 e første og andre ledd språklig og strukturelt samles i første ledd. Endringen sikrer også nødvendig reguleringsadgang både ved en mulig avvikling av ordningen med kollektiv beskyttelse og ved større ankomster av asylsøkere fra andre land enn Ukraina.

Asker kommune og *KS* har etterspurt en klargjøring av hva som menes med «høye ankomster» i forslaget til § 37 e første ledd. Departementet viser til at vilkåret legger opp til en vurdering av kapasitetssituasjonen, og at dette har ligget til grunn for innføringen og videreføringen av regelverk, jf. Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024). For å gi midlertidig forskrift etter første ledd, er vilkåret at det av hensyn til kapasiteten i kommunen eller fylkeskommunen er nødvendig å tilpasse integreringstiltak til personer som er omfattet av loven i en situasjon med høye ankomster av asylsøkere. Dette legger opp til en konkret vurdering av hvorvidt ankomstene av asylsøkere er av et slikt omfang at det er nødvendig å tilpasse integreringstiltak av hensyn til kapasiteten i kommunen eller fylkeskommunen. Departementet vurderer at det er nødvendig å videreføre det midlertidige regelverket grunnet de høye ankomstene, se punkt 2.2 og 2.3.

Departementet opprettholder videre forslaget om å innføre en ny forskriftshjemmel i § 37 e andre ledd for å åpne for at departementet kan gjøre midlertidige tilpasninger i integreringstiltak for personer som har hatt kollektiv beskyttelse og som deretter får status som asylsøkere. Den foreslåtte hjemmelen vil gi adgang til å fastsette midlertidige regler som kan fravike kravene i bestemmelsene nevnt i § 37 e første ledd bokstav a til h. Bakgrunnen for forslaget er at det i dag ikke er regulert i integreringsregelverket hvilke rettigheter eller plikter denne gruppen har dersom de igjen får status som asylsøkere. Når ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse for fordrevne fra Ukraina helt eller gradvis avvikles, vil det kunne innebære behandling av et stort antall berostilte asylsøknader, og forslaget sikrer en nødvendig reguleringsadgang i en slik situasjon.

IMDi og *Statsforvalteren i Rogaland* har regeltekniske innspill om integreringsloven § 37 b andre ledd. De mener at det ikke er behov for å videreføre § 37 b andre ledd, nå som personer med kollektiv beskyttelse er omfattet av de ordi-

nære reglene om introduksjonsprogram og derfor har rett og plikt til introduksjonsprogram. Videre har de innvendinger mot at det henvises til den midlertidige regelen i § 37 c om introduksjonsprogram i § 37 b andre ledd andre punktum, istedenfor til den ordinære regelen om introduksjonsprogram i § 9.

Departementet opprettholder forslaget om å videreføre § 37 b andre ledd uten tilpasninger. Det er fortsatt behov for både første og andre punktum i andre ledd, som skiller mellom de fordrevne som har rett og plikt til introduksjonsprogram og de øvrige. Departementet viser til at personer med midlertidig kollektiv beskyttelse ikke har rett og plikt til introduksjonsprogram dersom de er i arbeid eller har fått tilbud om arbeid. Dette følger av de ordinære reglene i § 8 og gjelder også for øvrige personer i målgruppen. Personer med kollektiv beskyttelse skiller seg imidlertid fra andre i målgruppen ved at de ikke har rett og plikt til kompetansekartlegging før bosetting. Dette innebærer at personer i arbeid eller med arbeidstilbud kan bosettes uten at det er gjennomført en kartlegging av kompetansen deres. Etter gjeldende rett har personer med kollektiv beskyttelse som ikke omfattes av rett og plikt til introduksjonsprogram, rett til kompetansekartlegging etter bosetting. Departementet vurderer at det er viktig å ha kunnskap om denne gruppens kompetanse, og at retten til kompetansekartlegging etter bosetting derfor bør videreføres. Departementet vurderer også at det er riktig at det henvises til integreringsloven § 37 c i § 37 b andre ledd andre punktum, istedenfor § 9. Integreringsloven § 37 c gir fortsatt en midlertidig unntaksregel om introduksjonsprogram for fordrevne, og § 9 gir derfor ikke riktig hjemmel om reguleringen av introduksjonsprogram for fordrevne.

Når det gjelder høringsinstansenes innspill om at hyppige regelverksendringer er krevende å håndtere, at det er behov for en helhetlig gjennomgang av integreringsloven og at det midlertidige regelverket ikke er tilpasset øvrige lovendringer i integreringsloven, viser departementet til gjennomgangen som ble gjort av integreringsloven i 2025, jf. Prop. 81 L (2024–2025) *Endringer i integreringsloven mv. (økt arbeidsretting og formell opplæring i introduksjonsprogrammet)*. Flere av bestemmelsene i det midlertidige regelverket ble opphevet eller forenklet, se punkt 5.1. Hver enkelt bestemmelse ble vurdert blant annet på bakgrunn av følgeevalueringer fra Proba, se Prop. 81 L (2024–2025) punkt 2.2, 2.5 og 11.1.5. Endringene gjorde at forskjellene mellom det midlertidige og det ordinære regelverket i stor grad er utjevnet.

Flere av høringsinstansene har innspill som faller utenfor rammene av hva som foreslås i proposisjonen her. Dette gjelder blant annet innspill om at flere av de midlertidige reglene i integreringsregelverket bør oppheves slik at de fordrevne omfattes av de ordinære reglene, særlig opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og innsigelser mot avvikling av tilskudd til utvidet norskopplæring og medfølgende opphevelse av integreringsforskriften § 43g.

Departementet viser til at forslaget som ble sendt på høring går ut på å videreføre de resterende bestemmelsene uten tilpasninger, med unntak av § 37 e. Som nevnt over i punkt 5.1, ble det gjort en helhetlig gjennomgang av det midlertidige regelverket og øvrige bestemmelser i integreringsloven i 2025, jf. Prop. 81 L (2024–2025), og departementet vurderte hvilke bestemmelser som bør oppheves og hvilke som bør bestå. Departementet foreslo blant annet opphevelse og forenklinger av flere bestemmelser i det midlertidige regelverket, og endringene ble vedtatt av Stortinget 10. juni 2025 og trådte i kraft 1. januar 2026. Avviklingen av tilskuddet til utvidet norskopplæring ble vedtatt av Stortinget i 2025, jf. Prop. 1 S (2025–2026).

5.5.2 Forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene

De midlertidige endringene i integreringsloven og integreringsforskriften innebærer at fordrevne fra Ukraina omfattes av andre og litt ulike regler enn øvrige personer i målgruppene for ordningene etter integreringsloven.

Forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene ble vurdert i Prop. 107 L (2021–2022) punkt 7.5.7, Prop. 90 L (2022–2023) punkt 9.5.8 og Prop. 72 L (2023–2024) punkt 9.5.3. I proposi-

sjonene har departementet vurdert at forskjellsbehandlingen har et legitimt formål og er saklig begrunnet, og at den derfor ikke utgjør diskriminering i strid med forbudene i Grunnloven og konvensjonene Norge er bundet av.

Enkelte høringsinstanser har merknader til vurderingen av menneskerettigheter i forslaget om videreføring av regelverket.

På noen punkter er tilbudet til fordrevne mindre omfattende enn for øvrige grupper. Dette gjelder for eksempel norskopplæringen, der fordrevne har rett til opplæring i ett år. Samtidig er det gjort endringer som bringer dette tilbudet nærmere det øvrige personer får. For introduksjonsprogrammet, medfører endringene som trådte i kraft 1. januar 2026 at de midlertidige reglene nå ligger tett opp mot det ordinære regelverket, og det er kun mindre forskjeller mellom regelsettene.

Fortsatt høye ankomster av fordrevne fra Ukraina utfordrer fortsatt kapasiteten i kommunene. At de midlertidige reglene blir videreført over lengre tid, vil etter departementets syn få betydning for vurderingen av behovet for regelverksendringer, ettersom forskjellene er særlig begrunnet i midlertidigheten av den kollektive beskyttelsen. Departementet vurderer at det fortsatt er behov for å legge til rette for at kommunene kan ta imot mange på en så god måte som mulig. Samtidig er det gjort endringer i regelverket fra 1. januar 2026 som innebærer at tilbudet for mange nå ligger tettere opp til hva øvrige personer får, og forskjellsbehandlingen har dermed blitt mindre med tiden.

Departementet holder etter dette fast ved vurderingen fra de tidligere proposisjonene om at forskjellsbehandlingen har et legitimt formål og er saklig begrunnet, og at den derfor ikke utgjør diskriminering i strid med forbudene i Grunnloven og konvensjonene Norge er bundet av.

6 Barnevernsloven

6.1 Innledning og bakgrunn

I 2022 ble det vedtatt midlertidige bestemmelser i barnevernsloven for å kunne håndtere en situasjon der et høyt antall fordrevne fra Ukraina kommer til Norge for å søke beskyttelse. Særlige bestemmelser ble vurdert som nødvendige for at barnevernet skulle kunne utføre sine oppgaver på en forsvarlig og hensiktsmessig måte i en ekstraordinær situasjon, slik at alle barn med behov for hjelp kunne få tilstrekkelig tiltak og tjenester.

De midlertidige bestemmelsene omfatter lov- og forskriftsbestemmelser knyttet til omsorgssentertilbudet, forenklede prosedyrer for å vedta at barn fra Ukraina kan få vedtak om barnevernstiltak i Norge, jf. § 3-3, og adgang for departementet til å fastsette midlertidig forskrift med unntak fra fristkrav i barnevernsloven §§ 2-1 og 2-2. Det er også innført enkelte midlertidige unntak fra forskriftsfestede krav til antall tilsynsbesøk og oppfølgingsbesøk i fosterhjem.

Det er ikke siden 2022 gjort endringer i innholdet i bestemmelsene. Bestemmelsene ble i 2024 videreført i Prop. 72 L (2023–2024), med enkelte språklige forkortelser. Etter videreføringen i 2024, gjelder reglene frem til 1. juli 2026. Av hensyn til helheten i forslagene, redegjør departementet i det følgende både for forslag om å forlenge midlertidige lov- og forskriftsbestemmelser. Videreføring av midlertidige forskriftsbestemmelser fastsettes av departementet.

6.2 Gjeldende rett

6.2.1 Omsorgssentertilbudet

Omsorgssentertilbudet er regulert i barnevernsloven kapittel 11. Etter § 11-1 skal enslige mindreårige under 15 år som har kommet til Norge og søker om beskyttelse etter utlendingsloven, og som ikke er i følge med foreldre eller andre med foreldreansvar, få tilbud fra barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) om opphold på et omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere. Det følger av en tolkningsuttalelse fra departementet fra 23. august 2021 at barnevernslovens kapittel

om omsorgssentre, bør tolkes slik at det også omfatter enslige mindreårige flyktninger. Enslige mindreårige som er fordrevet fra Ukraina og som har fått midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, er ikke å anse som personer som søker beskyttelse i utlendingslovens forstand så lenge de har opphold på dette grunnlaget. Fra 15. juni 2022 ble det derfor innført et nytt midlertidig fjerde ledd i barnevernsloven § 11-1 som presiserer at Bufetats ansvar for å gi et tilbud til enslige mindreårige også gjelder for barn under 15 år som har flyktningstatus eller som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse. Bestemmelsen ble videreført uten endringer ved lov 25. juni 2024 nr. 53 (i kraft 1. juli 2026).

6.2.2 Familiebasert botilbud som alternativ til omsorgssenter

Fra 15. juni 2022 ble det innført et nytt midlertidig femte og sjette ledd i barnevernsloven § 11-1 som åpner for at Bufetat kan velge å tilby barn et familiebasert botilbud som alternativ til plass i et omsorgssenter.

Den midlertidige bestemmelsen kan kun brukes når det som følge av et høyt antall ankomster fra Ukraina er nødvendig av kapasitetshensyn og for å ivareta det enkelte barnets behov. Det er bare barn som ellers ville fått tilbud om plass i et omsorgssenter som kan få tilbud om et familiebasert botilbud, og tilbudet gjelder kun for den tiden barnet ellers ville bodd i et omsorgssenter. Familiebaserte botilbud er særlig tiltenkt de helt yngste barna, og kan tilbys barn som kommer fra Ukraina og andre barn i omsorgssentre.

Bufetat har ansvaret for omsorgen for barn i familiebaserte botiltak, på samme måte som for barn i omsorgssenter, jf. barnevernsloven § 11-2. De som skal ivareta omsorgen for barnet i et familiebasert botilbud på vegne av Bufetat, må oppfylle de samme kravene som stilles til fosterforeldre etter barnevernsloven § 9-3 med forskrift. Den midlertidige bestemmelsen er videreført til 1. juli 2026. Det samme gjelder de midlertidige bestemmelsene om politiattest for de som tar imot enslige mindreårige i et familiebasert botilbud, jf.

barnevernsloven § 12-11 sjette ledd siste punktum, og § 17-3 andre ledd andre punktum om statsforvalters tilsynsansvar med familiebaserte botilbud.

6.2.3 Unntak fra krav til utredning og oppfølging av barnet

Det følger av barnevernsloven § 11-3 at omsorgssenteret skal utrede barnets situasjon og behov og utarbeide et forslag til oppfølging av barnet mens det oppholder seg i senteret. Forslaget skal oversendes Bufetat senest tre uker etter at barnet har ankommet senteret. Senest seks uker etter at barnet er kommet til senteret, skal Bufetat treffe vedtak om hvordan barnet skal følges opp i senteret.

Fra 15. juni 2022 ble det inntatt et nytt midlertidig tredje ledd i barnevernsloven § 11-3 om at fristen for omsorgssenteret til å sende forslag til oppfølgingsvedtak kan utvides til fem uker og at fristen for Bufetat til å treffe vedtak kan utvides til ti uker. Bestemmelsen er videreført til 1. juli 2026. Fristen kan bare forlenges når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at Bufetat eller omsorgssenteret skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte.

6.2.4 Krav til kvalitet og godkjenning. Tilsyn.

Barnevernsloven § 10-16 åpner for at Bufetat i særlige tilfeller kan gi unntak fra kravet om at faglig personell som ansettes i barnevernsinstitusjoner og omsorgssenter minst skal ha relevant bachelorgrad. Bestemmelsen kan komme til anvendelse i en situasjon der det er behov for en svært rask, men antatt midlertidig, oppbygging av omsorgssentertilbudet, jf. Prop. 73 L (2024–2025) punkt 10.2. I forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner kan institusjoner og omsorgssentre etter § 3 gis midlertidig godkjenning i inntil seks måneder hvis særlige hensyn tilsier det. Etter forskriften § 15 kan departementet gi dispensasjon fra flere av forskriftens krav til kvalitet i ekstraordinære situasjoner, for eksempel ved en rask og betydelig økning i antall enslige mindreårige. Dispensasjon kan gis for en periode på inntil tolv måneder, og det kan søkes om dispensasjon på nytt. Adgangen til å gi dispensasjon er delegert til Bufdir.

Fra 1. juli 2022 ble det innført en midlertidig adgang i forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner § 3 fjerde ledd til å gi midlertidig godkjenning av omsorgs-

sentre, for en periode på inntil tolv måneder. Det kan kun skje når det, som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina, er nødvendig for å ivareta ansvaret etter barnevernsloven § 11-1. Den midlertidige bestemmelsen er videreført til 1. juli 2026.

Statsforvalteren har ansvar for å føre tilsyn med omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, jf. barnevernsloven § 17-3 andre ledd. Nærmere regler om tilsynet følger av forskrift om tilsyn med tjenester og tiltak til barn i barnevernsinstitusjoner m.m. I forskriften § 5 fjerde ledd er det tatt inn et midlertidig unntak fra kravet til minst to årlige stedlige tilsyn med omsorgssentre og familiebaserte botilbud. Bestemmelsen er videreført frem til 1. juli 2026. Unntaket kommer kun til anvendelse når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at statsforvalteren skal kunne prioritere sine tilsynsoppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte. I slike tilfeller kan statsforvalteren uten hinder av minstekravene, vurdere hvor mange årlige stedlige tilsyn som skal føres ved besøk i det enkelte omsorgssenteret eller familiebaserte botilbudet. Det forutsettes minst ett stedlig tilsyn per år. Departementet har i brev 6. oktober 2025 til Statens helse-tilsyn (Helsetilsynet) understreket at det skal være stedlige tilsyn med nyetablerte omsorgssentre.

6.2.5 Barnevernstjenestens oppgaver

Departementet er gitt midlertidig hjemmel etter barnevernsloven § 2-7 til å fastsette forskrift om unntak fra fristen for å gjennomgå meldinger og gjennomføre undersøkelser, jf. barnevernsloven §§ 2-1 og 2-2. Adgangen til å gi forskrift gjelder bare når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina, er nødvendig for at barnevernstjenesten skal kunne gjennomføre sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte. Unntakshjemmelen er videreført til 1. juli 2026.

Fra 20. juni 2022 ble det innført to midlertidige unntak i fosterhjemsforskriften § 10 femte ledd og § 18 fjerde ledd som gir kommunene økt rom for å vurdere antall årlige oppfølgings- og tilsynsbesøk i det enkelte fosterhjemmet. Unntaksbestemmelsene kan kun benyttes dersom dette er nødvendig for å prioritere oppgavene overfor barna på en formålstjenlig og forsvarlig måte som følge av et høyt antall ankomster fra Ukraina. Departementet viser til Prop. 72 L (2023–2024) punkt 10.2. De midlertidige forskriftsendringene er videreført til 1. juli 2026.

6.2.6 Barnevernstiltak over landegrenser

Barnevernsloven § 3-3 regulerer vedtak om barnevernstiltak i andre land som er tilknyttet Haagkonvensjonen 1996. Det er strenge vilkår for at barn kan få vedtak om fosterhjems- eller institusjonsopphold i Norge på bakgrunn av utenlandsk vedtak. Slike vedtak kan kun skje som et frivillig tiltak, det stilles krav om samtykke fra foreldre og barn over 12 år, og barnet må ha tilknytning til Norge og oppholdstillatelse før barnet ankommer.

Fra 15. juni 2022 ble det innført et nytt midlertidig tredje og fjerde ledd i barnevernsloven § 3-3 med forenklete prosedyrer som åpner for fosterhjems- eller institusjonsplassering i Norge når det som følge av krigen i Ukraina er nødvendig å evakuere barn som er under omsorg av ukrainske myndigheter. Formålet er å legge til rette for at et større antall barn som er under offentlig omsorg i Ukraina eller som der står uten foreldre med foreldreansvar, kan plasseres direkte i fosterhjem eller institusjon i Norge. Departementet viser til Prop. 72 L (2023–2024) punkt 10.2. De midlertidige reglene er videreført til 1. juli 2026.

En mer utfyllende beskrivelse av unntaksbestemmelsene kommer frem av Prop. 72 L (2023–2024) og Prop. 107 L (2021–2022). Se også Prop. 90 L (2022–2023).

6.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet vurderte om de midlertidige reglene på barnevernsområdet burde videreføres helt eller delvis til 1. juli 2028, og om det var grunnlag for å foreslå endringer i regelverket. Selv om reglene i liten grad har vært benyttet, er situasjonen knyttet til antall ankomster fortsatt uforutsigbar. Departementet vurderte derfor at det fortsatt kan være behov for fleksible rammer dersom situasjonen endrer seg, og at de midlertidige bestemmelsene gir nødvendig handlingsrom ved høye ankomster, samtidig som grunnleggende rettigheter ivaretas i tråd med Grunnloven og internasjonale menneskerettskonvensjoner. Departementet foreslo på denne bakgrunn å videreføre de midlertidige reglene i sin nåværende form frem til 1. juli 2028.

Departementet foreslo å videreføre følgende regler uten endringer:

- Presisering i barnevernsloven § 11-1 fjerde ledd av at Bufetats ansvar for å tilby plass i omsorgssenter også gjelder enslige barn som har flyktningstatus eller er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse.

- Bufetat kan tilby plass i private hjem (familiebasert botilbud) som alternativ til plass i et omsorgssenter, jf. barnevernsloven § 11-1 femte og sjette ledd. Unntaksadgangen kan bare benyttes når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig av kapasitets hensyn og for å ivareta det enkelte barnets behov. Slike private hjem skal fylle de samme kravene som settes til fosterforeldre, herunder krav til politiattest, jf. barnevernsloven § 12-11 sjette ledd. Når barnet bor i et slikt botilbud, har Bufetat omsorgsansvaret for barnet og ansvaret for kartlegging. Bufetat har ansvaret for godkjenning, opplæring og oppfølging av hjemmet, og for oppfølgingen av barnet. Statsforvalterens tilsynsansvar gjelder hjemmene, jf. barnevernsloven § 17-3 andre ledd.
- Forlenget frist for omsorgssenteret fra tre til fem uker for til å sende forslag om oppfølgingsvedtak til Bufetat. Forlenget frist for Bufetat fra seks til ti uker til å fatte vedtak om oppfølging av enslige mindreårige mens de oppholder seg på omsorgssentre, jf. barnevernsloven § 11-3 tredje ledd. Unntaket kan bare benyttes dersom det er nødvendig for at Bufetat eller omsorgssenteret skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte.
- Hjemmel i barnevernsloven § 2-7 til at departementet kan gi forskrift om unntak fra lovfestede frister for behandling av meldinger og undersøkelser. Slik forskrift kan bare gis når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at barnevernstjenesten skal kunne gjennomføre sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte.
- Forenklinger av lovfestede prosedyrer for bruk av barnevernstiltak over landegrensene, jf. barnevernsloven § 3-3 tredje ledd. Unntaket gjelder når det som følge av krigen i Ukraina er nødvendig å evakuere barn som er under omsorg av ukrainske myndigheter.
- Unntak fra krav om minst to årlige tilsynsbesøk i omsorgssenter eller familiebasert botilbud i forskrift om tilsyn med tjenester og tiltak til barn i barnevernsinstitusjoner m.m., jf. § 5 fjerde ledd. Unntaket gjelder når dette er nødvendig for at statsforvalteren skal kunne prioritere sine ressurser på en formålstjenlig og forsvarlig måte, og innebærer at statsforvalteren kan vurdere hvor mange årlige stedlige tilsyn som skal føres. Det forutsettes at det er minst ett årlig tilsyn.

- Utvidet unntak i forskrift om krav til kvalitet og godkjenning av barnevernsinstitusjoner § 3 fjerde ledd til å vedta midlertidig godkjenning av et omsorgssenter i tolv måneder, og ikke seks måneder som ordinære regler åpner for. Slik midlertidig godkjenning kan gis når det, som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina, er nødvendig for å ivareta ansvaret for omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere etter barnevernsloven § 11-1.
- Utvidet unntak i forskrift om fosterhjem til å redusere antallet årlige oppfølgingsbesøk fra fire til to, og til å redusere antallet årlige tilsynsbesøk i fosterhjem fra fire til to, jf. § 10 femte ledd og 18 fjerde ledd. Unntaket gjelder når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at barnevernstjenesten skal kunne prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarelig måte. Det er en forutsetning at barnevernstjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode.

Departementet la til grunn at det ikke var behov for ytterligere tilpasninger i barnevernslovgivningen.

6.4 Høringsinstansenes syn

Fire høringsinstanser har uttalt seg om videreføringen av de midlertidige bestemmelsene i barnevernsloven. *Bergen kommune* mener at kombinasjonen av de permanente og midlertidige unntaksreglene gir tilstrekkelig fleksibilitet til å håndtere perioder med høye ankomster, og at det ikke er behov for ytterligere unntaksbestemmelser på nåværende tidspunkt.

Advokatforeningen er kritisk til flere av forslagene om å videreføre de midlertidige endringene i barnevernsloven. Foreningen støtter ikke forslaget om å fjerne kravet om å fatte oppfølgingsvedtak, og viser til at unntaket skal «slå inn når det er nødvendig som følge av høye ankomsttall», uten at det er klargjort hva som ligger i dette. De mener at en slik skjønnsmessig vurdering innebærer risiko for at unntaksbestemmelsen anvendes i situasjoner som ikke fremstår som prekære. Videre er Advokatforeningen kritisk til forslaget om at omsorgssentre kan ta imot barn selv om ikke alle krav til kvalitet er oppfylt, særlig sett i lys av at departementet foreslår å fjerne kravet om stedlig tilsyn. De viser til at barn i omsorgssentre er i en særlig sårbar posisjon, og

at stedlig tilsyn kort tid etter åpning må anses som et minstekrav. Foreningen uttrykker også skepsis til forslaget om utsatt opplæring av fosterhjem kombinert med unntak fra krav til oppfølgingsbesøk og tilsyn, og fremhever at dersom opplæring skal utsettes, kreves det snarere strengere oppfølging og tilsyn. Advokatforeningen viser til at kommunene har svært ulik praksis. De er derfor kritiske til at kommunen skal vurdere sentrale rettssikkerhetsgarantier lokalt. Samlet er Advokatforeningen kritisk til at tilsyn og kontroll reduseres samtidig som unntakene utvides.

Livet vil Vinne og Ukrainsk Forening Øst-Norge er generelt kritiske til at samtlige midlertidige bestemmelser videreføres over lengre tid. Selv om uttalelsene ikke er direkte knyttet til barnevern, er flere av innspillene relevante for tiltak og tjenester i barnevernssektoren. *Livet vil Vinne* uttaler seg generelt om hvordan det påvirker mennesker negativt å leve under uavklarte forhold over lang tid, men omtaler ikke videreføringen av hjemlene i barnevernsloven eksplisitt. *Ukrainsk Forening Øst-Norge* mener at videreføringen av de midlertidige bestemmelsene må vurderes strengt opp mot Grunnloven og menneskerettslige krav til lovlige inngrep. De fremhever at inngrep som berører barn og familier skal ha legitimt formål, være nødvendige og forholdsmessige, og bygge på reelle konsekvensanalyser. Det vises særlig til likhetsprinsippet i Grunnloven § 98, retten til privat- og familieliv i Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8, samt barnekonvensjonen om barnets beste og barns rett til familieliv og kontakt med foreldre. Etter *Ukrainsk Forening Øst-Norge* sitt syn legger høringsnotatet i for liten grad opp til individuelle vurderinger av konsekvensene for barn og familier som allerede er integrert, noe de oppfatter som rettssikkerhetsmessig utfordrende når midlertidige ordninger kan få langvarig karakter. De viser også til at barnevernet kan bli styrt i et langvarig unntaksregime, der variasjonen mellom kommuner øker og stabiliteten reduseres.

6.5 Departementets vurderinger

Barnevernsloven skal bidra til å gi barn nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse, og inneholder en rekke rettigheter og plikter som skal beskytte barnet. Ekstraordinært høye ankomster av fordrevne fra Ukraina kan samtidig gi kapasitetsutfordringer i barnevernet. Som beskrevet under gjeldende rett, er det derfor fastsatt enkelte midlertidige endringer i barnevernsloven med forskrifter som varer til 1. juli 2026. Formålet med de midlertidige

bestemmelsene er å gi barnevernsmyndighetene noe økt fleksibilitet til å løse sine oppgaver på en hensiktsmessig og forsvarlig måte, slik at samtlige barn med behov for hjelp kan få forsvarlige tiltak og tjenester i en ekstraordinær situasjon. Reglene kan bare benyttes dersom det er nødvendig på grunn av et høyt antall ankomster fra Ukraina, noe som innebærer at ordinære regler skal benyttes så langt det er mulig.

Departementet foreslår å videreføre de midlertidige reglene. Det har ikke kommet høringsinnspill i denne høringsrunden som endrer departementets syn på behovet for de midlertidige reglene. Departementet henviser til at situasjonen knyttet til antall ankomster fortsatt er uforutsigbar. Siden krigen startet i februar 2022, har det kommet et høyt antall fordrevne fra Ukraina. Disse tallene har vist seg å være lavere enn ventet de senere årene. Selv om de midlertidige reglene på barnevernsområdet nærmest ikke er brukt, er det fortsatt en risiko for at et stort antall flyktninger fra Ukraina kan medføre en ekstraordinær situasjon som kan utløse behov for særlige reguleringer etter 1. juli 2026. Departementet foreslår derfor at de midlertidige reglene på barnevernsområdet videreføres til 1. juli 2028, se også punkt 6.3.

To høringsinstanser har uttalt seg særskilt om forslaget om å videreføre de midlertidige reglene på barnevernsområdet, se punkt 6.4. *Advokatforeningen* er kritiske til videreføringen av de midlertidige bestemmelsene. *Bergen kommune* støtter uttrykkelig forslaget. *Livet vil Vinne* og *Ukrainsk forening Øst-Norge* har uttalt seg mer generelt om videreføringen av de midlertidige bestemmelsene og stilt seg kritiske til at disse videreføres. De peker på at en langvarig, uavklart livssituasjon kan medføre rettssikkerhetsmessige utfordringer, og viser blant annet til at også ukrainske borgere som er godt integrert i det norske samfunnet fortsatt kan omfattes av de midlertidige reglene. De har også vist til at barnevernet kan bli styrt i et langvarig unntaksregime, der variasjon mellom kommuner øker og stabilitet reduseres.

Informasjon som er innhentet fra Helsetilsynet og Bufdir i 2025, viser at de midlertidige bestemmelsene på barnevernsområdet i svært liten grad er tatt i bruk. Helsetilsynet opplyser at unntaksbestemmelsen i fosterhjemsforskriften § 10 femte ledd kun har vært benyttet én gang siden forrige informasjonsinnhenting. I det tilfellet vurderte Statsforvalteren i Møre og Romsdal at terskelen for bruk ikke var oppfylt, og den aktuelle kommunen ble veiledet. Helsetilsynet har samtidig understreket overfor embetene at terskelen for å anvende de midlertidige unntaksreglene skal

være høy, og at et høyt antall fordrevne fra Ukraina i en kommune ikke alene gir tilstrekkelig grunnlag for bruk.

Bufdir opplyser at de midlertidige bestemmelsene i barnevernsloven § 3-3 tredje og fjerde ledd foreløpig ikke er benyttet. Det lave antallet enslige mindreårige fra Ukraina har ikke gjort det nødvendig å ta i bruk unntaksreglene om omsorgs- sentertilbud, og direktoratet har heller ikke motatt henvendelser om veiledning. Bufdir vurderer derfor at behovet for videreføring av reglene avhenger av fremtidige ankomstprognoser.

Departementet merker seg at unntaksbestemmelsene samlet sett kun har vært brukt i to tilfeller. Det lave bruksomfanget viser etter departementets vurdering at regelverket fungerer etter hensikten: Bestemmelsene gir et nødvendig sikkerhetsnett som kan benyttes ved reelle behov, samtidig som de ikke uthuler de ordinære kravene. Selv om enkelte høringsinstanser uttrykker kritikk mot videreføringen av midlertidige bestemmelser, mener departementet at det fortsatt er behov for slike hjemler for å ivareta barnevernstjenestens handlingsrom i ekstraordinære situasjoner. Departementet er samtidig oppmerksom på at videreføring innebærer en viss risiko for at bestemmelsene kan tas i bruk i tilfeller der vilkårene ikke er oppfylt. Denne risikoen vurderes imidlertid som begrenset, blant annet fordi embetene praktiserer en høy terskel for bruk og aktivt veileder kommunene om regelverket.

Advokatforeningen peker på at barns rettssikkerhet må ivaretas når barn kommer til Norge, ettersom de ofte befinner seg i en særlig sårbar situasjon. De uttrykker bekymring for at flere foreslåtte unntak kan svekke sentrale rettssikkerhetsgarantier, særlig knyttet til tilsyn, kvalitetskrav og likebehandling. Foreningen viser til at tydelige rammer og kontrollmekanismer er avgjørende for å sikre forutsigbarhet og hindre ulik praksis i en situasjon med høye ankomster. Departementet merker seg Advokatforeningens uttalelse, og understreker samtidig at kravet til at barnevernets saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlig, ligger fast. Det samme gjør kravet til barnets beste i barnevernsloven § 1-3 og barnekonvensjonen artikkel 3. Det er strenge vilkår for at unntaksbestemmelsene kan benyttes. Bestemmelsene kommer kun til anvendelse dersom et høyt antall ankomster fra Ukraina gjør det nødvendig å prioritere oppgaver annerledes enn i en normalsituasjon. Normal aktivitet og kvalitet skal opprettholdes så langt det er mulig. Departementet vil samtidig påpeke at det ikke er et bestemt antall fordrevne som tilsier at kravet til

nødvendighet er oppfylt slik at unntaksbestemmelsene kan benyttes. Om unntaksbestemmelsene kommer til anvendelse må avgjøres konkret i den enkelte virksomhet eller kommune ut fra antall ankomster og tjenestens ressurser. Som sikring har statsforvalteren gjennomgående en råd- og veiledningsfunksjon og en tilsynsfunksjon, både overfor Bufetat og kommunene. Statsforvalteren skal underrettes dersom unntaksbestemmelsene benyttes. Det gir statsforvalteren et grunnlag for å vurdere om det er behov for å føre tilsyn. Dette er vurdert som et viktig kompensierende tiltak ved at det åpnes for å fravike regelverket.

Enkelte av de midlertidige reglene bidrar også til å utfylle dagens regelverk og styrke rettssikkerheten for barn på flukt. Det omfatter presiseringen av at Bufetats ansvar for å tilby plass i omsorgssenter også gjelder for enslige mindreårige under 15 år som har flyktningstatus eller som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse, og at Bufetat kan tilby et familiebasert botilbud (privat hjem) som alternativ til plass i et omsorgssenter, jf. barnevernsloven § 11-1. Det samme gjelder de forenklete prosedyrene for at barneverns-

tjenesten kan samtykke til at barn under offentlig omsorg i Ukraina kan få barnevernstiltak i Norge, jf. barnevernsloven § 3-3.

De midlertidige bestemmelsene omfatter lov- og forskriftsbestemmelser knyttet til omsorgssentertilbudet, forenklete prosedyrer for at barn i Ukraina kan få vedtak om barnevernstiltak i Norge, samt hjemmel for departementet til å fastsette midlertidig forskrift med unntak fra fristkrav for melding og undersøkelser. Det er også innført enkelte midlertidige unntak fra forskriftsfestede krav til antall tilsynsbesøk og oppfølgingsbesøk i fosterhjem. Nærmere omtale av de midlertidige reglene er gitt under omtalen av gjeldende rett, og det vises også til omtalen i Prop. 72 L (2023–2024), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 107 L (2021–2022). Departementet mener vurderingene som følger av proposisjonene fortsatt er dekkende.

Departementet fastholder at det ikke foreslås ytterligere tilpasninger i barnevernsregelverket. Etter departementets oppfatning gir barnevernsloven med forskrifter ellers tilstrekkelig fleksibilitet til å håndtere et høyt antall ankomster fra Ukraina. De midlertidige reglene foreslås derfor videreført til 1. juli 2028, uten endringer.

7 Opplæringsloven og barnehageloven

7.1 Innledning og bakgrunn

Stortinget vedtok 7. juni 2022 å innføre tre midlertidige endringer i opplæringsloven og to midlertidige endringer i barnehageloven, jf. Prop. 107 L (2021–2022). De midlertidige endringene i opplæringsloven og barnehageloven gjaldt opprinnelig til 1. juli 2023. Reglene ble i ettertid videreført til 1. juli 2024, jf. Prop. 90 L (2022–2023), og deretter til 1. juli 2026, med en ytterligere tilpasning i barnehageloven, jf. Prop. 72 L (2023–2024).

7.2 Gjeldende rett

7.2.1 Grunnloven, opplæringsloven og barnehageloven

Det følger av Grunnloven § 109 at barn har rett til å motta grunnleggende opplæring. Barns rett til utdanning følger også av folkerettslige forpliktelser, blant annet barnekonvensjonen artikkel 28 nr. 1.

Alle barn i Norge har rett og plikt til grunnskoleopplæring fra det kalenderåret de fyller seks år, og til de har fullført det tiende skoleåret, jf. opplæringsloven §§ 2-1 og 2-2. Retten til grunnskoleopplæring gjelder uavhengig av det enkelte barnets oppholdsstatus og bosettingsstatus. Det er kommunen som har ansvaret for å tilby grunnskoleopplæring til alle barn som oppholder seg i kommunen, også i mottak. Retten til grunnskoleopplæring skal oppfylles så raskt som mulig og senest innen én måned (se nærmere om midlertidig frist på tre måneder i punkt 7.2.2).

Retten til videregående opplæring for ungdom er regulert i opplæringsloven § 5-1. I motsetning til grunnskoleopplæringen, har ungdom ingen plikt til å delta i eller gjennomføre videregående opplæring. Med den nye opplæringsloven som trådte i kraft 1. august 2024, har ungdom etter søknad rett til videregående opplæring frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, inntil det året en fyller 24 år. De som da ikke har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, har rett til videregående opplæring for voksne, jf. opplæringsloven § 18-3. Det er et vilkår for rett til videregående

opplæring at en har lovlig opphold i Norge, jf. opplæringsloven § 5-9. Inntak til videregående opplæring er nærmere regulert i opplæringsforskriften kapittel 4.

Barnehageloven § 16 gir barn rett til barnehageplass i den kommunen der det er bosatt. Nyankomne barn har etter søknad rett til barnehageplass først når opphold er innvilget og familien er bosatt i en kommune.

Statsforvalteren fører tilsyn med at skoler og barnehager følger regelverket. Statsforvalteren kan påpeke pliktbrudd og gi veiledning.

Departementet viser til nærmere redegjørelse for det generelle regelverket i Grunnloven, opplæringsloven og barnehageloven som fremgår av Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024).

7.2.2 Midlertidige tilpasninger i opplæringsloven

Det er innført tre midlertidige endringer i opplæringsloven som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina.

Den absolutte fristen for når retten til fullverdig grunnskoleopplæring skal oppfylles, er utvidet fra én til tre måneder, jf. § 2-1 andre ledd andre punktum. Kravet om at retten skal oppfylles så raskt som mulig, er ikke endret.

Det er også innført en hjemmel for at departementet kan gi forskrift om forlengelse av tremånedersfristen dersom det er nødvendig i en situasjon der det kommer svært mange fordrevne fra Ukraina, jf. § 2-1 andre ledd tredje punktum. Denne forskriftshjemmelen er ennå ikke tatt i bruk.

I tillegg er det innført unntak fra kravet til elevens eller foreldrenes samtykke for at særskilt opplæringstilbud for nyankomne elever gis i egne grupper, klasser eller skoler (innføringsopplæring), jf. §§ 3-7 første ledd tredje punktum og 6-6 første ledd tredje punktum. Unntaket fra kravet til samtykke gjelder dersom opplæring gjennom særskilt organisert tilbud er nødvendig for å gi nyankomne elever et forsvarlig opplæringstilbud i en situasjon der det kommer svært mange fordrevne fra Ukraina.

Departementet viser til nærmere redegjørelse for de midlertidige tilpasningene i opplæringsloven i Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024).

7.2.3 Midlertidige tilpasninger i barnehageloven

Det er innført tre midlertidige endringer i barnehageloven som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina.

Det er innført en hjemmel i barnehageloven § 14 fjerde ledd som åpner for at departementet kan gi forskrift om midlertidig godkjenning av barnehager og barnehageplasser for å dekke et midlertidig behov som følge av at det kommer svært mange fordrevne barn under opplæringspliktig alder fra Ukraina. Det er videre innført en hjemmel i barnehageloven § 19 tredje ledd som åpner for at departementet kan gi forskrift om tilskudd til drift av midlertidige barnehager og barnehageplasser som er godkjent med hjemmel i § 14 fjerde ledd.

Det er i tillegg innført en hjemmel i barnehageloven § 14 femte ledd som åpner for at departementet kan gi forskrift om unntak fra kravene til organisering i § 7 a for ordinære barnehager som har fått midlertidig godkjenning etter forskrift med hjemmel i § 14 fjerde ledd.

Det er fastsatt en midlertidig forskrift om midlertidig godkjenning av ordinære barnehager og midlertidig tilskudd for enklere bosetting av fordrevne fra Ukraina og flyktninger. Forskriften trådte i kraft 1. august 2023.

Departementet viser til nærmere redegjørelse og begrunnelse for de midlertidige tilpasningene i barnehageloven i Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024).

7.3 Forslaget i høringsnotatet

7.3.1 Opplæringsloven

Departementet foreslo å videreføre endringen av fristen for når retten til et fullverdig opplærings tilbud skal oppfylles, fra én til tre måneder, jf. opplæringsloven § 2-1 andre ledd andre punktum.

Departementet foreslo å videreføre hjemmelen for å gi forskrift om ytterligere fristforlengelse, jf. § 2-1 andre ledd tredje punktum.

Departementet foreslo også å videreføre unntaket fra kravet til elevens eller foresattes samtykke for at særskilt opplæringstilbud for nyankomne elever i grunnskoleopplæring og videregå-

ende opplæring gis i egne grupper, klasser eller skoler, jf. første ledd tredje punktum i §§ 3-7 og 6-6.

Departementet ba om høringsinstansenes syn på om det er krav i opplæringsloven som det er særlig vanskelig å oppfylle, eller som er til hinder for kommunenes evne til å gi et fullverdig opplæringstilbud.

7.3.2 Barnehageloven

Departementet foreslo å videreføre hjemmelen til å gi forskrift om midlertidig godkjenning av barnehager og barnehageplasser som opprettes for å dekke et midlertidig behov som følge av at det kommer svært mange fordrevne barn under opplæringspliktig alder fra Ukraina, jf. barnehageloven § 14 fjerde ledd.

Departementet foreslo også å videreføre hjemmelen til å gi forskrift om midlertidig tilskudd til drift av slike barnehager og barnehageplasser, jf. barnehageloven § 19 tredje ledd.

Departementet foreslo å videreføre hjemmelen i barnehageloven § 14 femte ledd til å gi forskrift om midlertidig unntak fra reglene om selvstendig rettssubjekt i § 7 a første ledd for barnehager som er midlertidig godkjent etter § 14 fjerde ledd. Departementet foreslo at dagens § 14 fjerde og femte ledd flyttes til en ny § 14 b.

7.4 Høringsinstansenes syn

7.4.1 Opplæringsloven

Det er fem høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget om å videreføre de midlertidige endringene i opplæringsloven. *Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)*, *Buskerud fylkeskommune*, *Bergen kommune* og *Utdanningsforbundet* støtter forslaget.

IMDi er enig i at de midlertidige endringene som er innført i regelverket, særlig for grunnskolen, bidrar til økt fleksibilitet og lokale tilpasninger som følge av ankomstene av fordrevne, og at dette bidrar positivt til kommunens evne til å bosette fordrevne. Direktoratet mener det ellers vil være hensiktsmessig å vurdere behovet for en ny midlertidig regel om at unntaksbestemmelsen om inntak (opplæringsforskriften § 4-9 sjette ledd) også skal gjelde for nylig bosatte flyktninger i situasjoner med særskilt høye ankomster. IMDi viser til at mange nyankomne ungdommer ankommer Norge eller flytter mellom mottaks- og bosettingskommuner midt i skoleåret, ofte utenfor egen kontroll. Dette gjør det vanskelig å for-

holde seg til søknadsfrister og fylkeskommunenes praksis med ett årlig inntak, og bidrar til at gruppen blir særlig sårbar i møte med systemet. IMDi viser til at krav om å vente til neste ordinære opptak skaper betydelige utfordringer både for kommunene og for de bosatte ungdommene selv. IMDi mener at adgang til fleksible unntak i inntaksreglene er et særlig viktig tiltak i perioder med høye ankomster. Slike tilpasninger vil bidra til raskere overgang til ordinær opplæring, bedre utnyttelse av ungdommenes ressurser og redusert risiko for utenforskap. Samtidig vil det gi kommuner og fylkeskommuner et nødvendig handlingsrom til å håndtere ekstraordinære situasjoner på en mer helhetlig og forutsigbar måte.

Buskerud fylkeskommune støtter forslaget om å videreføre reglene. Fylkeskommunen viser samtidig til at håndtering av sen søknad og rullerende inntak krever betydelige ressurser, og at det også kan oppstå mangel på ledige plasser. Fylkeskommunen anbefaler nasjonal veiledning for mest mulig lik praksis ved ekstraordinære situasjoner. Fylkeskommunen viser også til at utvidelsen av fristen for å gi et fullverdig opplæringstilbud kun gjelder grunnskole, og at sårbar ungdom blir gående å vente på oppstart av et opplæringsløp. Fylkeskommunen savner en klargjøring av retten til opplæring for ungdom i alderen 16-17 år som venter på oppstart av videregående opplæring.

Utdanningsforbundet støtter en videreføring av reglene. Utdanningsforbundet viser til at de midlertidige endringene i lovverket forenkler prosessene ved ankomst og lempet på lovpålagte plikter, samtidig som Norge må følge opp de menneskerettslige forpliktelsene, blant annet om barns rett til utdanning og barns beste-vurderinger. Utdanningsforbundet viser til at tallene fra høringsnotatet viser at ikke alle kommuner klarer å gi et fullverdig opplæringstilbud innen fristen, og vil understreke betydningen av å følge med på situasjonen fremover.

Ukrainsk minoritetsforening i Norge uttaler at forslaget i praksis innebærer en videreføring av midlertidige unntaksordninger over en periode som samlet vil kunne strekke seg over seks år. Foreningen uttaler at når midlertidige løsninger innen blant annet skole og barnehage forlenges over flere år, øker risikoen for at barn lever store deler av barndommen under et rettslig og administrativt «unntaksregime», preget av uforutsigbarhet og varierende kommunal praksis. Det vises også til at en betydelig andel av barna i målgruppen nå har en reell og etablert tilknytning til Norge. I slike tilfeller blir konsekvensene av langvarig midlertidighet særlig inngripende, fordi til-

takene ikke bare påvirker midlertidige opphold, men reelt sett griper inn i barns oppvekstvilkår, identitetsdannelse og utviklingsløp. Foreningen viser videre til barnekonvensjonen artikkel 28 og 29 om retten til utdanning og utvikling, særlig når det gjelder kontinuitet og stabilitet i skoleløp. Foreningen mener at videre regelverksutvikling må sikre at barn med sterk faktisk tilknytning til Norge gis særlig vekt i vurderingen av konsekvenser, og at det etableres tydelige rammer som ivaretar kontinuitet i skole- og barnehageløp. Dette gjelder i særlig grad barn som allerede har etablert norsk språk som sitt primære opplærings-språk.

7.4.2 Barnehageloven

Det er tre høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget om å videreføre de midlertidige endringene i barnehageloven. Disse er *IMDi*, *Bergen kommune* og *Utdanningsforbundet*, som alle støtter forslaget.

IMDi påpeker at for nyankomne foreldre er tilgang til barnehage en forutsetning for deltakelse i introduksjonsprogram og andre kvalifiseringsløp, og at det er positivt at kommunenes kapasitet til å gi ukrainske barn et fullverdig barnehagetilbud har økt fra 2023 til 2024. IMDi understreker viktigheten av å arbeide videre med utfordringer knyttet til språk og relevant kompetanse i barnehagene.

Utdanningsforbundet uttaler at det, ut fra Probas følgeevaluering, synes som at det ordinære regelverket er tilstrekkelig fleksibelt når det gjelder å gi tidsavgrensede godkjenninger av barnehager og barnehageplasser ved behov. Utdanningsforbundet vil samtidig understreke betydningen av arealnorm og kvalitet på inne- og uteareal, samt behovet for god bemanning med ansatte som har relevant barnefaglig og pedagogisk kompetanse. En høyere andel barnehagelærere vil kunne bidra til å opprettholde og styrke kvaliteten på tilbudet til samtlige barn. Utdanningsforbundet mener det er beklagelig at barn ikke får barnehageplass før familien er bosatt i en kommune, og viser til barnets beste.

7.5 Departementets vurderinger

7.5.1 Videreføring av midlertidige tilpasninger i opplæringsloven

Departementet foreslår å videreføre de midlertidige reglene i opplæringsloven, uten ytterligere tilpasninger. Dette innebærer å videreføre end-

ringen av fristen for når retten til et fullverdig opplæringstilbud senest skal oppfylles fra én til tre måneder, hjemmelen for å gi forskrift om ytterligere forlengelse av fristen, og unntaket fra kravet til elevens eller foreldrenes samtykke for at elevene kan få opplæring i et særskilt organisert tilbud (innføringsopplæring). Forslaget støttes i hovedsak av høringsinstansene som har uttalt seg.

Ifølge tall fra grunnskolens informasjonssystem (GSI) var det 324 ukrainske fordrevne i skolepliktig alder som ikke mottok et fullverdig opplæringstilbud per 1. oktober 2023, til tross for at de hadde oppholdt seg i Norge i tre måneder eller mer. Samme telledato i 2024 hadde antallet sunket til 171, og ytterligere til 134 i 2025. I undersøkelsen Spørsmål til Skole-Norge våren og høsten 2024 oppga henholdsvis 78 prosent og 91 prosent av grunnskolelederne at elevene mottar et fullverdig opplæringstilbud innen tre måneder. I Spørsmål til Skole-Norge høsten 2025 rapporterte et flertall av grunnskoleeiere at det i svært liten, liten eller noen grad er behov for utvidet tid for å få på plass et fullverdig opplæringstilbud til nyankomne fra Ukraina eller at denne utvidelsen har vært nødvendig. Samtidig mener 27 prosent at det i stor eller svært stor grad er behov for utvidet tid og at denne utvidelsen har vært nødvendig. Det er imidlertid lokale variasjoner i spørsmål om utvidelsen av tid har vært nødvendig og om det fortsatt er behov for utvidet frist. Tendensen er at skoleeiere i Oslo-området og større, sentrale kommuner i liten grad har behov for utvidet tid, mens behovet er størst i små kommuner, særlig på Sør- og Vestlandet. Som de mest sentrale utfordringene, oppgis mangel på lærere og øvrig personale med relevant kompetanse. Flertallet av skoleeiere rapporterer at de har kapasitet til å ta imot nyankomne elever i tiden fremover, men ikke alle har kapasitet på nærskolen. Av skoleeiere rapporterer 12 prosent at de ikke har kapasitet til å ta imot flere elever.

Departementet vil også vise til følgeevalueringen av de midlertidige endringene i lovverket fra Proba, som leverte en endelig sluttrapport våren 2024. Proba mener utvidelse av fristen til å gi et fullverdig opplæringstilbud har fungert etter sin hensikt, og at bestemmelsen kan ha vært viktig for enkelte kommuners evne til å bosette fordrevne. Proba legger også til grunn at unntaket fra kravet til samtykke for bruk av innføringsopplæring i grunnskolen og i videregående skole, har vært hensiktsmessig for økt fleksibilitet og forutsigbarhet for kommunene. Følgeevalueringen er nærmere omtalt i Prop. 72 L (2023–2024) punkt 2.2.

Selv om antallet ankomster av fordrevne fra Ukraina har vært lavere det siste året, tilsier prognosene at det er sannsynlig at det fortsatt vil være et jevnt antall ankomster av fordrevne i tiden fremover, og at dette vil legge ytterligere press på kommunene og fylkeskommunene. Det kan oppstå situasjoner hvor ankomsttallene øker, eller bosetningskapasiteten til kommunene minker. Det kan også komme færre enn det som er anslått. Den uforutsigbare situasjonen tilsier etter departementets vurdering at det fortsatt bør være fleksibilitet i regelverket som kan ta høyde for et høyt antall ankomster. Departementet vil understreke at selv om den absolutte fristen for å gi et fullverdig opplæringstilbud foreslås videreført, er hovedregelen fortsatt at retten til grunnskoleopplæring skal oppfylles så raskt som mulig. Dette innebærer at kommunen fortløpende må tilby den opplæringen den kan, selv om kommunen ikke umiddelbart kan tilby et fullverdig opplæringstilbud. Det åpnes derfor ikke for at kommunen kan utsette å gi opplæring lenger enn det som er nødvendig. Departementet har tillit til at kommunene raskt gir et så godt opplæringstilbud som mulig til nyankomne barn.

Departementet viser til innspillet fra *Ukrainsk minoritetsforening i Norge*, og er enig i at det må unngås at barn blir berørt av de midlertidige reglene over lang tid. Departementet vil imidlertid vise til at når nyankomne barn først har fått et fullverdig opplæringstilbud senest innen tre måneder fra ankomst til Norge, åpner ikke de midlertidige reglene for ytterligere unntak fra reglene i opplæringsloven, utover eventuelle tilpasninger innenfor rammene av tilbud om innføringsopplæring etter opplæringsloven § 3-7. Videreføring av de midlertidige reglene vil derfor ikke berøre de samme elevene over lang tid, men åpner kun for tilpasninger den første tiden eleven er i Norge. Det er også begrenset hvor lang tid nyankomne elever kan få innføringsopplæring. Slik innføringsopplæring kan kun gis for ett år av gangen, og for maksimalt to år.

Departementet viser også til at de midlertidige reglene i opplæringsloven gjelder uavhengig av type oppholdstillatelse, og derfor ikke vil påvirkes av eventuelle endringer i ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse. Departementet viser for øvrig til begrunnelsen for reglene i Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024).

Departementet har vurdert behovet for ytterligere midlertidige tilpasninger i opplæringsloven. Departementet har som utgangspunkt at de ordinære reglene bør gjelde så langt som mulig, også i

ekstraordinære situasjoner. Regelverket for opplæring har noe fleksibilitet og muligheter for tilpasninger etter lokale forhold. De midlertidige endringene som er innført i regelverket, særlig i grunnskolen, bidrar også til økt fleksibilitet og lokale tilpasninger som følge av ankomstene av fordrevne.

Departementet er ikke enig med *Buskerud fylkeskommune* i at retten til opplæring for ungdom i alderen 16-17 år bør klargjøres. Departementet vil vise til at ungdom under 18 år skal ha opplæring etter opplæringsloven. Ungdom over grunnskolepliktig alder på 16 år, kan etter søknad ha rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 5-1 eller forberedende opplæring for voksne etter opplæringsloven § 18-2. For ungdom i mottak med rett til videregående opplæring, er det fylkeskommunen der mottaket ligger som har ansvaret for å oppfylle retten til opplæring.

Både *IMDi* og *Buskerud fylkeskommune* har uttalt seg i høringen om mulige utfordringer med inntak til videregående opplæring for nyankomne som blant annet ankommer midt i et skoleår og som ikke får søkt inntak i henhold til søknadsfristene. Departementet vil vise til at retten til videregående opplæring avhenger av søknad fra den enkelte. Fylkeskommunene skal etter opplæringsforskriften § 4-9 tredje ledd ta hensyn til søknader som kommer inn etter søknadsfristen *så langt råd er*. Fylkeskommunen er gitt stor frihet med hensyn til om den vil gi inntak til videregående opplæring for elever som søker etter søknadsfristen. Dette gjelder både nyankomne fordrevne og andre. Fylkeskommunen kan velge å gi et tilbud allerede fra inneværende skoleår, eller fra starten av påfølgende skoleår selv om søknaden er sendt etter fristen. Departementet mener at regelverket om inntak er tilstrekkelig fleksibelt.

Utdanningsdirektoratet (Udir) har gjennomført kartlegginger av opplæringstilbudet til nyankomne ungdommer fra Ukraina, senest gjennom en spørreundersøkelse til fylkeskommunene høsten 2024. Kartleggingen viser at samtlige fylkeskommuner har ukrainske ungdommer i studieforberedende og yrkesfaglige studieprogrammer, og en tredjedel har nyankomne ukrainske ungdommer i opplæring i bedrift. Kartleggingen viser videre variasjon blant annet i inntakspraksis og opplæringstilbud.

Departementet viser ellers til tidligere vurderinger av behovet for ytterligere tilpasninger i opplæringsloven i Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024). Antallet ankomster av fordrevne og prognosene fremover, tilsier etter departementets vurdering at det ikke

er behov for ytterligere tilpasninger i regelverket, men departementet vil fortløpende vurdere behovet.

7.5.2 Videreføring av midlertidige tilpasninger i barnehageloven

Departementet foreslår å videreføre de midlertidige forskriftshjemlene i barnehageloven om midlertidig godkjenning og tilskudd til barnehager. Departementet foreslår også å videreføre den midlertidige forskriftshjemmelen som åpner for å gi regler om unntak fra kravet til selvstendig rettssubjekt for ordinære barnehager som har fått midlertidig godkjenning. Forslaget støttes av høringsinstansene som har uttalt seg.

Formålet med forskriftshjemlene er å legge til rette for at kommunene kan gi tidsavgrensede godkjenninger av barnehager og barnehageplasser i en periode med behov for å raskt etablere midlertidige tilbud. Det er gitt forskriftsregler til bestemmelsene i midlertidig forskrift om midlertidig godkjenning av ordinære barnehager og midlertidig tilskudd for enklere bosetting av fordrevne fra Ukraina og flyktninger. Begrunnelsen for reglene er nærmere omtalt i Prop. 72 L (2023–2024) punkt 12.5.

I undersøkelsen Spørsmål til Barnehage-Norge som ble gjennomført høsten 2025 av Deloitte i samarbeid med Ideas2evidence, på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, vurderte omtrent halvparten av barnehageeierne i stor eller svært stor grad å ha kapasitet til å gi et fullverdig barnehagetilbud til nyankomne barn fra Ukraina. Selv om spørsmålsstillingen er annerledes enn tidligere år, tyder svarene på en negativ utvikling fra 2024 (72 prosent positive i 2024). Om lag syv av ti kommunale barnehagemyndigheter vurderer i stor eller svært stor grad at kommunen har kapasitet til å gi et fullverdig barnehagetilbud til nyankomne barn fra Ukraina. Tre av fire kommunale barnehagemyndigheter vurderer at kommunen vil ha kapasitet fremover til å ta imot og gi nyankomne barn fra Ukraina et fullverdig barnehagetilbud. I spørringen trekkes språkutfordringer og mangel på personale med relevant kompetanse frem som de største utfordringene for å gi et fullverdig barnehagetilbud til ukrainske barn, både av barnehageeiere og kommunen som barnehagemyndighet. Rapportering i BASIL for 2023 og 2024 viser videre at det ble opprettet syv barnehager i 2023 og ni barnehager i 2024 etter den midlertidige forskriften om bosetting av fordrevne fra Ukraina §§ 1 og 2. I 2025 ble det opprettet fire midlertidige barnehager.

I følgeevalueringen av de midlertidige endringene i lovverket fra Proba, oppgir Proba at deres inntrykk er at reglene i barnehageloven legger til rette for å etablere flere barnehageplasser raskt ved behov, og at reglene fungerer etter sin hensikt. Følgeevalueringen er nærmere omtalt i Prop. 72 L (2023–2024) punkt 2.2.

Departementet vil bemerke at forskriftshjemlene åpner for midlertidig godkjenning av barnehager, men slik at de alminnelige kravene etter regelverket om barnehager også gjelder for barnehager som er midlertidig godkjent. Dette innebærer at kravene til arealnorm og bemanning gjelder for disse barnehagene.

Selv om antallet ankomster av fordrevne har vært lavere det siste året, er det sannsynlig at det fortsatt vil være et jevnt antall ankomster av fordrevne som vil legge ytterligere press på kommunene om å tilby barnehageplasser. Den uforutsigbare situasjonen tilsier etter departementets vurdering at det fortsatt bør være mulighet for midlertidig godkjenning av barnehager, og viser til begrunnelsen for reglene som omtalt i Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024).

Departementet vil for øvrig vise til at retten til barnehageplass først inntreffer ved innvilget opphold og bosetting i en kommune. Eventuelle endringer i ordningen med midlertidig kollektiv beskyttelse vil kunne ha betydning for hvor raskt barn blir bosatt i en kommune og dermed får rett til barnehageplass. De midlertidige reglene gjelder likevel uavhengig av hvilken type oppholdstillatelse som gis, og vil uansett kunne ha betydning for å avhjelpe situasjoner med økte ankomster.

Departementet foreslår at de midlertidige forskriftshjemlene i dagens § 14 fjerde og femte ledd, plasseres i en ny § 14 b som følge av endringer i barnehageloven som ble vedtatt våren 2025, jf. Lovvedtak 89 (2024–2025) Lov om endringer i barnehageloven (styring og finansiering av barnehagesektoren). Forslaget medfører ikke realitetsendringer.

Utover de endringene som er innført, mener departementet at det ordinære regelverket i utgangspunktet er tilstrekkelig fleksibelt, og at det per nå ikke er behov for ytterligere endringer i barnehageloven. Departementet viser i hovedsak til de vurderingene som er gjort av fleksibiliteten i regelverket i Prop. 107 L (2021–2022), Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024).

8 Helselovgivningen

8.1 Innledning og bakgrunn

For å kunne håndtere en situasjon der et høyt antall fordrevne fra Ukraina kommer til Norge for å søke beskyttelse, er det vedtatt midlertidige lovbestemmelser i helselovgivningen. Bestemmelsene gir departementet hjemmel til i forskrift å gjøre helt eller delvis unntak fra enkelte plikt- og rettighetsbestemmelser i helselovgivningen, blant annet retten til vurdering av henvisninger til spesialisthelsetjenesten innen ti virkedager, retten til fornyet vurdering og retten til individuell plan, kontaktlege og koordinator. Bestemmelsene oppheves 1. juli i år.

8.2 Gjeldende rett

8.2.1 Om rettigheter til helse- og omsorgstjenester for fordrevne fra Ukraina

Fordrevne fra Ukraina som søker om beskyttelse i Norge, vil anses som asylsøkere fra søknaden er registrert og frem til de får vedtak om midlertidig kollektiv beskyttelse. Som asylsøkere blir de medlemmer i folketrygden med en begrenset tryggedekning inntil endelig vedtak er fattet, jf. forskrift om tryggedekning for asylsøkere og deres familiemedlemmer, gitt med hjemmel i folketrygdloven § 2-16. Den begrensede tryggedekningen (medlemskapet) gir blant annet rett til stønad ved helsetjenester etter bestemmelsene i folketrygdloven kapittel 5. Dette innebærer at asylsøkere skal betale vanlig egenandel for helsetjenester, på linje med personer som er medlemmer i folketrygden som bosatt i Norge.

Med medlemskap i folketrygden har asylsøkere «fulle rettigheter» til nødvendig helsehjelp fra kommunen og spesialisthelsetjenesten etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 2, jf. § 2 bokstav b i forskrift 16. desember 2011 nr. 1255 om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, gitt med hjemmel i pasient- og brukerrettighetsloven § 1-2.

For asylsøkere med medlemskap i folketrygden skal utgifter til sykehusopphold dekkes

av folketrygden, jf. spesialisthelsetjenesteloven § 5-3 andre ledd. Det betyr at de ikke skal betale for behandlingen selv, på linje med personer som er medlemmer i folketrygden som bosatt i Norge.

Asylsøkere med medlemskap i folketrygden har rett til å stå på liste hos fastlege, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 c.

Asylsøkere i statlig mottak eller som har tilbud om opphold i statlig mottak, har ikke krav på omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 andre ledd, med mindre de er bosatt i kommune i henhold til særlig avtale mellom utlendingsmyndighetene og den enkelte kommune, jf. § 6 i forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket.

Fordrevne fra Ukraina som har fått innvilget vedtak om midlertidig kollektiv beskyttelse med (minst) ett års varighet, regnes som medlemmer i folketrygden som bosatt i Norge etter folketrygdloven § 2-1. De har samme rettigheter til å motta helse- og omsorgstjenester og stønad til dekning av utgiftene som andre personer som er medlemmer i folketrygden som bosatt i Norge. De har også rett til å stå på liste hos fastlege.

8.2.2 Om rett til nødvendig tannhelsetjenester fra Den offentlige tannhelsetjenesten

For rett til nødvendige tannhelsetjenester fra Den offentlige tannhelsetjenesten ble det fra 1. juli 2024 innført et krav om fem års botid for unge voksne som har midlertidig oppholdstillatelse, jf. tannhelsetjenesteloven §§ 1-3 d og 2-1 a. Botidskravet gjelder for de særlige rettighetene unge voksne har fordi de er i aldersgruppen 19 til 28 år, jf. lovens § 1-3 første ledd bokstav d.

8.2.3 Midlertidige hjemler til å gjøre unntak fra rettigheter og plikter

Midlertidige bestemmelser i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 d, spesialisthelsetjenesteloven § 2-5 d og helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 b gir departementet hjemmel til i forskrift å

gjøre helt eller delvis unntak fra enkelte plikt- og rettighetsbestemmelser i helselovgivningen. Det kan gjøres unntak blant annet fra retten til å få fastsatt en frist for når nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten senest skal tilbys, retten til å få nødvendig helsehjelp uten opphold ved brudd på denne fristen og spesialisthelsetjenestens plikt til å kontakte Helfo ved fristbrudd. Videre kan det gjøres unntak fra reglene om rett til fornyet vurdering i spesialisthelsetjenesten, valg av behandlingssted, individuell plan, kontaktlege, koordinator og barnekoordinator. Bestemmelsene gir ikke adgang til å gjøre unntak fra plikt og rett til grunnleggende helse- og omsorgstjenester som øyeblikkelig hjelp og nødvendige helse- og omsorgstjenester. De gir heller ikke adgang til å gjøre unntak fra plikt til å yte forsvarlige helse- og omsorgstjenester.

Adgangen til å gjøre unntak er begrenset til situasjoner der det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at den kommunale helse- og omsorgstjenestens og spesialisthelsetjenestens kapasitet ikke overskrides. I vurderingen av om antallet ankomster fra Ukraina er tilstrekkelig høyt til at det kan gjøres unntak, må det ses hen til det antall flyktninger og asylsøkere som ellers ankommer Norge. Det må dreie seg om ankomster av et slikt omfang at dette gjør det nødvendig med unntak fra rettighetsbestemmelser for å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides. Om antallet ankomster gjør det nødvendig med unntak, vil bero på en konkret vurdering av situasjonen.

Videre må det vurderes konkret hvilke av de opplistede pliktene og rettighetsbestemmelsene det skal gjøres unntak fra. Her må det legges vekt på hvilke pasient- og brukergrupper som særlig vil rammes dersom det fastsettes unntak, og hvor viktig den konkrete rettighetsbestemmelse er for å sikre nødvendige og forsvarlige tjenester.

Eventuelle unntak fra rettighetsbestemmelser skal ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå de formålene som unntakene begrunnes med. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak må det også vurderes om formålet kan oppnås ved iverksetting av andre mindre inngripende tiltak. Det er lagt til grunn at unntak gitt med hjemmel i disse bestemmelsene i utgangspunktet skal gjelde for befolkningen generelt, og ikke være begrenset til flyktninger fra Ukraina. Det må imidlertid vurderes om et unntak kan begrenses til

enkelte pasient- eller brukergrupper som antas å ha mindre behov for den aktuelle rettigheten det unntas fra. Behovet for unntak må vurderes fortløpende. Dersom det ikke lenger er behov for å gjøre unntak, må unntaket oppheves.

Hjemlene har ikke vært benyttet. Bestemmelsene oppheves 1. juli i år.

8.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre de midlertidige lovhjemlene i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 d, spesialisthelsetjenesteloven § 2-5 d og helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 b, til 1. juli 2028. Bestemmelsene gir departementet hjemmel til i forskrift å gjøre helt eller delvis unntak fra enkelte rettigheter og plikter i helselovgivningen.

8.4 Høringsinstansenes syn

Svært få høringsinstanser har kommentert forslaget om å videreføre de midlertidige lovhjemlene i helselovgivningen. Enkelte høringsinstanser uttaler generelt at de støtter videreføring av de midlertidige lovhjemlene.

Bergen kommune mener unntak fra rettigheter i spesialisthelsetjenesten kan føre til økt belastning på den kommunale helsetjenesten og uttaler:

«Lettelsene fra fristfastsettelse for helsehjelp i spesialisthelsetjenesten vil kunne medføre økt ventetid, noe som vil øke belastningen på kommunehelsetjenesten.

Helseforetakene bør kunne pålegges å gi tilbud til henviste pasienter raskere for å avlaste kommunehelsetjenesten heller enn motsatt.

Individuell plan og koordinator er tiltak som ikke bare er egnet til å gi bedre koordinert helsehjelp til pasientene, men som også er egnet til å gi bedre utnyttelse av ressursene. Å unnlate å bruke disse verktøyene vil øke belastningen på kommunehelsetjenesten.

Individuell plan og koordinator er verktøy for å bidra til at bruker får mer målrettede tjenester, strukturert samordning av tjenester og å lage mer sømløse pasientløp. Dette kan bidra til effektivisering av kommunens helse- og sosiale tjenester.

Individuell plan, koordinator og barnekoordinator er svært aktuelle verktøy å bruke som tilbud til flyktninger som trenger veiledning i

det norske velferdssystem for å få nødvendig helsebistand.

Departementet har rett i at ordningene krever ressurser til administrasjon. Derfor er det også bare pasienter med kvalifiserte behov som får disse ordningene i dag. Grupper som Prop. 107 L (2021–2022) punkt 10.5.3.1 viser til, som «grupper som vurderes å ha mindre behov for koordinator», får ikke koordinator etter reglene som gjelder under normal kapasitet heller. Vi ser derfor ikke at fritak for plikt og rettigheter på disse punktene vil gi noe utslag i kapasitet.»

8.5 Departementets vurderinger

Departementet opprettholder forslaget om å videreføre de midlertidige bestemmelsene i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 d, spesialisthelsetjenesteloven § 2-5 d og helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 b til 1. juli 2028. Bestemmelsene gir departementet hjemmel til i forskrift å gjøre helt eller delvis unntak fra enkelte rettigheter og plikter i helselovgivningen.

Som omtalt i punkt 2.2 har over 106 000 fordrevne fra Ukraina søkt beskyttelse i Norge siden

februar 2022, og det er bosatt mange fordrevne fra Ukraina og andre flyktninger i kommuner over hele landet de siste årene.

Utlendingsforvaltningens ankomstprognoser fra januar 2026 viser at Norge kan forvente omtrent 14 500 fordrevne fra Ukraina (13 300 under kollektiv beskyttelse og 1200 etter ordinært regelverk) til Norge i 2026, i tillegg til 4 000 ordinære asylsøkere. Det knytter seg stor usikkerhet til prognosene.

Etter departementets vurdering kan det oppstå en situasjon der den samlede belastning på helsetjenesten blir for stor på grunn av et fortsatt høyt antall ankomster. De midlertidige hjemlene bør derfor videreføres. Om det er tilstrekkelig behov for å gjøre unntak, må vurderes konkret dersom utviklingen tilsier det. Dersom departementet mener det er behov for å gjøre unntak fra en eller flere rettigheter eller plikter, må forslag om dette sendes på høring før forskriften kan fastsettes. Departementet ser at eventuelle unntak fra plikter som hviler på spesialisthelsetjenesten kan få betydning for belastningen på den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Risikoen for slike konsekvenser vil være en del av den vurderingen departementet må gjøre før hjemlene eventuelt tas i bruk.

9 Plan- og bygningsloven

9.1 Innledning og bakgrunn

Plan- og bygningsloven er sentral for å skaffe tilstrekkelig kapasitet til innkvartering, bolig, barnehage og skole. Stortinget har vedtatt midlertidige bestemmelser i plan- og bygningsloven for å gjøre det enklere for kommuner å ta imot mange fordrevne på kort tid. De midlertidige bestemmelsene gir fleksibilitet og handlingsrom til å gjennomføre nødvendige tiltak raskere og rimeligere ved økte ankomster. Bestemmelsene ble vedtatt videreført av Stortinget i 2023 (Prop. 90 L (2022–2023)) og i 2024 (Prop. 72 L (2023–2024)). Bestemmelsene oppheves 1. juli 2026.

9.2 Gjeldende rett

Plan- og bygningsloven har ikke egne særregler som sikrer raskere prosesser ved kriser eller ekstraordinære situasjoner. Er det for eksempel behov for å ta i bruk en idrettshall til asylmottak, et kontorlokale til skole, en hytte til bolig eller tilsvarende, krever dette søknad om tillatelse og ofte også dispensasjon fra plan. Dette gjelder selv om den endrede bruken er ment å være kortvarig for å dekke et akutt behov.

Stortinget har derfor vedtatt midlertidige regler i plan- og bygningsloven §§ 20-9 og 20-10. Etter § 20-9 (beredskapsbestemmelsen) kan kommunen gjøre unntak fra krav om søknad om tillatelse for bygninger som skal brukes til innkvartering av asylsøkere og andre utlendinger som Utlendingsdirektoratet gir botilbud til, omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, barnehage, skole og boliger. Plan- og bygningsloven § 20-10 regulerer saksbehandling etter beredskapsbestemmelsen i § 20-9.

For nærmere omtale av gjeldende rett, herunder omtale av de midlertidige reglene, vises det til Prop. 107 L (2021–2022) punkt 12.5, Prop. 90 L (2022–2023) punkt 13.5 og Prop. 72 L (2023–2024) punkt 14.2.

9.3 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet å videreføre de midlertidige reglene i plan- og bygningsloven §§ 20-9 og 20-10. Departementets vurdering er at de midlertidige bestemmelsene gir kommunene tilstrekkelig fleksibilitet, også ved høye ankomsttall. De midlertidige reglene ble derfor foreslått videreført uten endringer.

9.4 Høringsinstansenes syn

Det er åtte høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget. *Bergen kommune*, *Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)*, *Nord-norsk mottakssenter*, *Riksantikvaren* og *Utlendingsdirektoratet (UDI)* støtter forslaget om videreføring.

Riksantikvaren viser til at bestemmelsen har vist seg å være et viktig verktøy for kommunene i ekstraordinære situasjoner, samtidig som den inneholder nødvendige faglige og rettslige skranke for å ivareta sikkerhet, miljø og kulturminner. Riksantikvaren anbefaler å tydeliggjøre at kulturminnehensyn bør avklares tidlig i prosessen ved bruk av beredskapsbestemmelsen.

Utlendingsdirektoratet (UDI) viser til at behovet for mottaksplasser er uforutsigbart fordi asylankomstene kan endre seg raskt. Siden bestemmelsen trådte i kraft, har UDI erfart at den absolutte fristen på to års varighet på unntak fra krav om søknad begrenser muligheten for å kunne tilby nok mottaksplasser. UDI foreslår at toårsfristen forlenges, slik at det kan gjøres unntak så lenge situasjonen tilsier det, og at vedtak om unntak kan gis flere ganger for samme bygningsmasse. Dette vil kunne ivareta UDIs behov for raske opp- og justeringer av mottaksplasser, og være bedre tilpasset det uforutsigbare ankomstbildet som følge av krigen i Ukraina.

Hero Norge AS viser til at de midlertidige reglene har vært avgjørende for rask etablering av mottaksplasser i en ekstraordinær situasjon, og at ordningen i all hovedsak har fungert etter sin hensikt i den akutte fasen. Samtidig erfarer Hero Norge AS at regelverket i liten grad regulerer

tiden etter utløpet av unntaksperioden, og særlig ikke situasjoner der bygget, til tross for lovlig drift i unntaksperioden, ikke kan godkjennes etter ordinære tekniske krav. Hero Norge AS mener det mangler et overgangsregime som håndterer perioden mellom midlertidig unntak og endelig avklaring etter ordinært regelverk. De viser til at dette temaet heller ikke er hensiktsmessig regulert i det avtaleverk UDI har med sine leverandører. Bortfall av tillatelse etter utløp av midlertidig unntak håndteres kontraktsrettslig som mislighold, uten særskilt overgangsregime. *Nordnorsk mottakssenter* og *Lilandtunet AS* deler samme bekymringer som Hero Norge AS. De viser til at kommuner avstår fra å bruke § 20-9 med henvisning til at bygningen har hatt midlertidige unntak tidligere, og at driftsoperatører da blir henvist til ordinær saksbehandling som utløser krav om full teknisk standard (TEK17).

Sandnes kommune mener også at det er behov for en forlengelsesmulighet av toårsfristen. Kommunen foreslår at det i § 20-9 tredje ledd inntas en bestemmelse om at vedtak etter første ledd kan forlenges med to år, og at forlengelsesadgangen skal gjelde både for vedtak som allerede er fattet, og for nye vedtak.

9.5 Departementets vurderinger

Departementet opprettholder forslaget om å videreføre de midlertidige reglene i plan- og bygningsloven §§ 20-9 og 20-10. De fleste høringsinstansene støtter forslaget, og flere påpeker at reglene har vært et viktig verktøy for kommunene i den ekstraordinære situasjonen med å skaffe tilstrekkelig kapasitet til innkvartering, bolig, barnehage og skole. Det er usikkert hvor lenge krigen i Ukraina vil vare, og dermed usikkerhet knyttet til utviklingen av flyktningsstrømmen fremover. Departementet vurderer derfor at det fortsatt er behov for å videreføre de midlertidige reglene i plan- og bygningsloven, og foreslår å videreføre reglene til 1. juli 2028.

Reglene gir kommunene økt handlingsrom til å gjøre helt eller delvis unntak fra plan- og bygningsloven. Ingen har rettskrav på at kommunen skal bruke beredskapsbestemmelsen. Vurderingen er underlagt kommunens skjønn, jf. «kan». Det er opp til den enkelte kommune å ta stilling til om det er grunnlag for å gi unntak etter de midlertidige reglene.

Unntaket for tidsbestemt bruksendring kan omfatte mindre endringer eller reparasjoner som er nødvendig for at bygningen eller del av byg-

ningen skal kunne brukes på forsvarlig måte. Dette vil være mindre tiltak som allerede i dag er unntatt søknadsplikt etter byggesaksforskriften § 4-1. Unntaket omfatter derimot ikke større endringer i eksempelvis bærende konstruksjoner eller endringer/inngrep som kan påvirke, herunder redusere, brannsikkerheten.

Etter tredje ledd i § 20-9 kan unntak ved tidsbestemt bruksendring eller plassering av midlertidige bygninger kun gjelde for inntil to år. Er det behov for unntak utover to år, regnes de som permanente tiltak og skal da behandles etter de ordinære reglene i plan- og bygningsloven. Flere høringsinstanser peker på at denne begrensningen skaper uforutsigbarhet og utfordringer. Det er av den grunn kommet forslag om å endre bestemmelsen slik at kommunen kan forlenge varigheten utover to år, og at vedtak om unntak kan gis flere ganger for samme bygningsmasse.

Departementet har forståelse for at begrensningen medfører utfordringer, og da særlig for driftsoperatører. Vi kan likevel ikke se at det er grunnlag for å imøtekomme et forslag om å utvide unntaksperioden uten at dette har vært gjenstand for høring. Departementet har lagt som et viktig premiss for beredskapsbestemmelsen at de ordinære prosessene i plan- og bygningsloven bør brukes så langt det er mulig. En utvidelse av unntaksperioden vil bryte med lovens system og hovedregel om at midlertidige tiltak er tiltak med varighet inntil to år.

Beredskapsbestemmelsen er ment som en sikkerhetsventil som kommunen kan ta i bruk dersom dette er nødvendig. Det avgjørende for kommunens vurdering er om bruken av beredskapsbestemmelsen er «nødvendig» fordi det ikke vil være forsvarlig å avvente ordinære saksbehandlingsprosesser for å sikre tilstrekkelig innkvartering. Beredskapsbestemmelsen er dermed tiltenkt for mer akutte situasjoner. Eier eller driftsoperatør har, slik departementet vurderer det, tilstrekkelig tid før utløpet av unntaksperioden på to år til å igangsette ordinær søknadsprosess. Departementet minner i den sammenheng også om at kommunen kan gi helt eller delvis unntak fra tekniske krav, dersom det vurderes som forsvarlig ut fra sikkerhet, helse og miljø etter plan- og bygningsloven § 31-4. Ved vurderingen skal kommunen blant annet legge vekt på byggverkets alder, formell vernestatus, type, formål, plassering, varigheten av tiltaket og nåværende tekniske tilstand.

Departementet minner om at det ved svært høye ankomster, er anledning til å få bistand fra Rådet for bygg- og anleggsberedskap til å sette i

stand boliger eller bygge nye. Rådet for bygg- og anleggsberedskap er rådgivende organ for Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) i spørsmål om bygg- og anleggsberedskap. Rådet inngår i NFDs beredskapsorganisasjon ved kriser, og består av faste medlemmer fra de landsdekkende firmaene innen bygg- og anleggsnæringene og fra bransjeorganisasjoner etter forslag fra firmaene og organisasjonene selv. Rask gjennomføring av et slikt arbeid forutsetter at den midlertidige bered-

skapshjemmelen i plan- og bygningsloven videreføres.

Etter departementets vurdering reiser ikke de midlertidige reglene spørsmål etter Grunnloven, menneskerettsloven eller Norges folkerettslige forpliktelser. Rettssikkerheten til naboer, gjenboere og andre berørte er etter departementets oppfatning tilstrekkelig ivaretatt ved at forvaltningsloven gjelder, jf. også plan- og bygningsloven § 1-9.

10 Husleieloven

10.1 Innledning og bakgrunn

Det ordinære tilbudet av private og kommunale utleieboliger bør benyttes så langt det lar seg gjøre for å bosette flyktninger. De siste årene har mange flyktninger blitt bosatt i private leieboliger. Kommunene er avhengige av det private leiemarkedet, og mobilisering av private utleiere er derfor fortsatt viktig for å fremskaffe flere boliger til flyktninger. Den midlertidige beredskapshjemmelen i plan- og bygningsloven § 20-9 åpner for å gjennomføre midlertidige tiltak i strid med arealplaner, blant annet tidsbegrenset bruksendring av fritidsbolig til bolig. Dette bidrar til at fritidsboliger kan tas i bruk til å bosette flyktninger. Ifølge tall fra SSB finnes det nærmere 450 000 fritidsboliger i Norge. En del av disse har god kvalitet, og er plassert i nærheten av skoler, barnehager og andre tjenestetilbud. For å fremskaffe flere utleieboliger vedtok Stortinget i mai 2023 forslag til en midlertidig bestemmelse i husleieloven § 9-3 a. Bestemmelsen gir unntak fra lovens krav om minstetid ved utleie av fritidsbolig som tas i bruk til bolig. I 2024 vedtok Stortinget å videreføre bestemmelsen til 1. juli 2026.

10.2 Gjeldende rett

Avtaler om leie av fritidsbygg til boligformål omfattes av husleieloven, jf. lovens § 1-1. Adgangen til å inngå tidsbestemt leieavtale for bolig er regulert i § 9-3 første ledd. Hovedregelen er at det ikke er «adgang til å inngå tidsbestemt leieavtale for bolig for kortere tid enn tre år». Gjeldende rett er nærmere omtalt i Prop. 90 L (2022–2023) punkt 14.2.

Fra 2. juni 2023 ble det innført et midlertidig unntak i husleieloven § 9-3 a som gir mulighet til å inngå avtale om utleie av fritidsbolig som bolig med minstetid på ett år. Et vilkår for å benytte unntaket er at fritidsboligen er godkjent til bruk som bolig etter plan- og bygningslovgivningen. Det betyr at kommunen må ha gitt unntak fra krav om søknad for tidsbestemt bruksendring fra fritidsbolig til bolig etter beredskapshjemmelen i plan- og bygningsloven §§ 20-9 og 20-10. At fritids-

boligen må være godkjent etter den midlertidige hjemmelen i plan- og bygningsloven gir en ekstra sikkerhet for leietaker om at fritidsboligen har visse kvaliteter.

Unntaket i husleieloven gjelder alle leietakere, og er ikke begrenset til flyktninger. Videre gjelder unntaket kun ved utleie av fritidsbolig, og ikke vanlig leiebolig. Departementet gjør oppmerksom på at husleieloven i dag åpner for at minstetiden kan settes til ett år i tilfeller hvor utleier leier ut del av egen bolig (typisk sokkelleilighet) og utleieren bor i samme hus. Det samme gjelder der kommunene disponerer bolig som de leier ut til vanskeligstilte på boligmarkedet.

10.3 Forslaget i høringsnotatet

Det midlertidige unntaket i husleieloven oppheves 1. juli 2026. For å imøtekomme det ekstraordinære behovet for utleieboliger, og støtte kommunenes arbeid med å bosette flyktninger, foreslo departementet å videreføre den midlertidige bestemmelsen i husleieloven § 9-3 a til 1. juli 2028. Det ble ikke foreslått endringer i lovbestemmelsen.

10.4 Høringsinstansenes syn

Det er fem høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget. *Asker kommune*, *Bergen kommune*, *Husbanken* og *Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)* støtter forslaget.

Husbanken mener bestemmelsen fortsatt kan bidra til å mobilisere et større antall leieobjekter som ellers ikke ville vært tilgjengelig for utleie som bolig. Utleie hjemlet i bestemmelsen kan mange steder være et viktig supplement for å opprettholde tilbudssiden i leiemarkedet og bidra til å dempe presset.

Kommunene *Asker* og *Bergen* viser til at boligreserven i kommunene er nær uttømt. Det er i tillegg høyt press i leiemarkedet, slik at flere grupper enn flyktninger sliter med å finne bolig. *Asker kommune* viser til at prisnivået for private utleie-

boliger er høyt, og at økte leve- og rentekostnader bidrar til å presse prisene oppover. Kommunen viser til behov for økt satsing på støtteordninger fra Husbanken.

Leieboerforeningen støtter ikke forslaget. Foreningen erkjenner behovet for å forberede seg på at flyktninger fra Ukraina vil fortsette å komme til Norge, men ser likevel ikke behov for å svekke leieboeres beskyttelse. Leieboerforeningen anser kortvarige ettårskontrakter, som ikke er begrunnet i utleiers egen tilstedeværelse i eller planlagt bruk av boligen, for å være i strid med utviklingen av et seriøst leiemarked og et brudd på de forbrukerhensyn som skal ligge til grunn for husleieloven. Foreningen viser til at forslaget dekker alle grupper av leieboere, og mener dette innebærer «en uakseptabel svekkelse [av] husleielovens vern av leieboeres boligsituasjon». Samtidig mener Leieboerforeningen at det er feil å skille ut en særskilt svak gruppe som ukrainske flyktninger og tilby leievilkår som husleieloven ellers ikke aksepterer. Foreningen mener dette er en form for diskriminering som bør vurderes opp mot diskrimineringsloven.

10.5 Departementets vurderinger

Departementet opprettholder forslaget om å videreføre den midlertidige bestemmelsen i husleieloven § 9-3 a som åpner for å inngå tidsbestemt leiekontrakt med minstetid på ett år ved utleie av fritidsbolig som tas i bruk til bolig. Den midlertidige bestemmelsen foreslås videreført til 1. juli 2028. Formålet med videreføringen er å fremskaffe nok utleieboliger ved boligmangel som følge av at det kommer mange fordrevne fra Ukraina.

Det er grunn til å tro at et høyt antall flyktninger vil bli bosatt også de neste årene. Så langt har kommunene i stor grad benyttet det private og kommunale utleiemarkedet i bosettingen. Tilbakemeldinger tyder på at boligreserven i svært mange kommuner er nær uttømt. Det er i tillegg høyt press i leiemarkedet, slik at flere grupper enn flyktninger sliter med å finne bolig. En spørreundersøkelse, som ble sendt til kommunene kort tid etter at den midlertidige bestemmelsen trådte i kraft i juni 2023, viste at en rekke kommuner allerede har eller kommer til å leie inn fritidsboliger som følge av unntaket. Det midlertidige unntaket i husleieloven kan dermed bidra til å avhjelpe situasjonen i kommuner som har mange fritidsboliger av god kvalitet.

Leieboerforeningen mener kortvarige ettårskontrakter svekker leiers boligsituasjon og vern etter husleieloven. Departementet viser til at hensynet til forutsigbare og langsiktige leieforhold må veies mot tilgangen til boliger. Etter departementets syn vil det for eksempel være bedre for en flykting å ha tilgang på en fritidsbolig av god kvalitet i ett år, enn å måtte bo lenge i mottak eller andre mindre gode botilbud. Et vilkår for å benytte unntaket om kortere minstetid er også at fritidsboligen må være godkjent til bruk som bolig etter plan- og bygningslovgivningen. Dette gir leier en ekstra sikkerhet for at fritidsboligen har visse kvaliteter.

Asker kommune viser til høyt prisnivå og press i leiemarkedet, og mener det er behov for økt satsing på støtteordninger fra Husbanken. Departementet følger situasjonen med bosetting av flyktninger i kommunene nøye, og vurderer eventuelle endringer i de økonomiske virkemidlene i de ordinære budsjettprosessene.

11 Yrkestransportloven

11.1 Innledning og bakgrunn

For å kunne håndtere en situasjon der et høyt antall fordrevne fra Ukraina søker beskyttelse i Norge, er det vedtatt midlertidige lovbestemmelser i yrkestransportlovgivningen. Disse midlertidige bestemmelsene oppheves 1. juli 2026.

Organisasjonene og virksomhetene i person- og godstransportbransjen melder om mangel på yrkessjåfører. Blant de fordrevne fra Ukraina finnes personer med kompetanse og erfaring som yrkessjåfører.

Departementet foreslår å videreføre unntaket fra yrkestransportlovens krav om fire års botid i Norge for utlendinger som søker om kjøreseddel for persontransport mot vederlag, slik at dette fortsatt ikke skal gjelde for fordrevne fra Ukraina, på nærmere bestemte vilkår.

Kravet om kjøreseddel skal blant annet sikre at sjåfører i løyvepliktig transport har slik vandel at de er skikket til å ha ansvar for passasjerer i løyvepliktig persontransport. Kravet om botid skal sikre at politiet har tilstrekkelig grunnlag for å vurdere om den som søker om kjøreseddel har slik vandel at vedkommende er skikket for yrket. Det gjeldende botidskravet i yrkestransportloven § 37 c forhindrer at ukrainske fordrevne kan jobbe som bussjåfør i Norge på kort sikt.

EØS-borgere som fremlegger politiattest fra hjemlandet, er unntatt kravet om botid, jf. yrkestransportloven § 37 c andre ledd. Departementet foreslår å videreføre tilsvarende unntak for ukrainske fordrevne, men med visse sikkerhetsmekanismer i politiets saksbehandling.

I tillegg gjelder felleseuropeiske krav om anerkjent førerkort og yrkessjåførkompetanse (YSK) for den som vil ta jobb som bussjåfør i Norge. EU har innført rettslige tilpasningsmuligheter for de felleseuropeiske kravene om førerkort og YSK for å bidra til sysselsetting av ukrainske sjåfører i EU/EØS.

Norge har anerkjent ukrainske førerkort i alle klasser siden vinteren 2023, i tråd med tilpasningsmulighetene EU har innført. Statens vegvesen sendte i november 2023 på høring forslag til forskrift om midlertidige tiltak for yrkessjåfør-

bevis utstedt av Ukraina, herunder om forenklinger i YSK-kravet for buss- og lastebilsjåfører fra Ukraina. Forskriften ble vedtatt og trådte i kraft 1. februar 2024.

Kravet om fire års botid for kjøreseddel er nasjonalt og forhindrer at EUs rettslige tilpasninger får praktisk virkning i Norge.

11.2 Gjeldende rett

11.2.1 Yrkestransportloven

Kravet om kjøreseddel gjelder for den som skal utføre løyvepliktig persontransport, herunder drosje, turvogn og rutevogn, og er regulert i yrkestransportloven kapittel 7A. Kjøreseddelen utstedes av politiet der søkeren bor og gjelder for hele landet. Samferdselsdepartementet har fagansvaret for yrkestransportloven og tilhørende forskrifter.

Kravet til kjøreseddel er en nasjonal ordning som er innført for å sikre at førere i løyvepliktig persontransport er egnet til å utøve yrket, og skal bidra til å sikre trygg og profesjonell utøvelse av persontransport. Sjåføren må være egnet til å utføre transport av barn, eldre, funksjonshemmede og øvrige sårbare samfunnsgrupper.

Yrkestransportloven § 37 a første ledd angir at den som skal utføre løyvepliktig persontransport, må ha kjøreseddel i tillegg til førerkort. For å få utstedt kjøreseddel må søkeren (i) ha førerkort i den aktuelle førerkortklassen, (ii) ha fylt 20 år, men ikke være eldre enn 75 år, (iii) ha slik vandel at politiet ikke finner vedkommende uskikket til å være sjåfør, og (iv) oppfylle helsekravene som gjelder for førerkortklassene D og DE, jf. yrkestransportloven § 37 c, jf. yrkestransportloven § 37 a tredje ledd. Fører av drosje må i tillegg ha tilstrekkelig faglig kompetanse og ha hatt førerkort klasse B uavbrutt i minst to år, jf. yrkestransportloven § 37 c første ledd andre punktum.

For utlendinger kreves det minst fire års botid i Norge for at kjøreseddel kan utstedes, jf. yrkestransportloven § 37 c andre ledd. Dette kravet gjelder likevel ikke for (a) EØS-borgere som legger frem politiattest fra hjemlandet sitt, (b)

utlendinger fra land utenfor EØS som har oppholdt seg i et EØS-land og kan legge frem politiattest og dokumentasjon på lovlig opphold fra EØS-landet, eller (c) utlendinger fra land utenfor EØS som tidligere har hatt opphold i Norge, forutsatt at fraværet ikke er av et slikt omfang at det ikke kan gjennomføres tilfredsstillende vandelskontroll.

Formålet med kravet om botid er å sikre at politiet har tilstrekkelig grunnlag for å foreta en forsvarlig vandelskontroll av søkeren. I Prop. 15 L (2014–2015) *Endringer i yrkestransportlova (krav om botid for utføring av kjøresetel mv.)* fremgår det at botidskravet skal bidra til å verne om passasjerenes sikkerhet, se s. 3. At botidskravet ikke gjelder for EØS-borgere er en konsekvens av at politiregisterloven § 36 likestiller norske politiattester med attester utstedt i andre EØS-land, jf. nærmere omtale nedenfor. Unntaket er begrunnet i EØS-avtalens forbud mot restriksjoner på EØS-borgeres rett til fri bevegelse innad i EØS-området.

Kravet til vandel kontrolleres ved at politiet vurderer om vedkommende er «uskikket til å virke som fører», jf. yrkestransportloven § 37 c første punktum. Vurderingen tar utgangspunkt i om vedkommende, på bakgrunn av registrerte opplysninger, kan anses å utgjøre en sikkerhetsrisiko for passasjerer. Politiet baserer sine vurderinger på opplysninger i norske politiregistre samt øvrige relevante opplysninger om vedkommende er registrert i Norge.

Etter yrkestransportloven § 37 h kan Politidirektoratet i «særskilte høve» gjøre unntak fra bestemmelsene i yrkestransportloven kapittel 7A om kjøreseddel, herunder botidskravet. Slik bestemmelsen er utformet, gir den ikke politiet hjemmel for å gjøre gruppeunntak. Dispensasjon fra botidskravet må bygge på en konkret og individuell vurdering av den enkelte søker. Kvalifikasjonsnormen «særskilte høve» tilsier at bestemmelsen er en snever unntaksregel.

Politidirektoratet avslår etter fast praksis klager over avslag på søknader om unntak fra botidskravet når begrunnelsen bygger på hensynet til arbeidsmarkedsintegrering for utlendinger. Politidirektoratet viser i slike tilfeller til lovens forarbeider, Prop. 15 L (2014–2015), jf. Håndhevingsinstruks i førerkortsaker mv. (RPOD 2022-13) punkt 3.10.3.3.

Yrkestransportloven § 37 k hjemler den midlertidige ordningen med unntak fra kravet om botid for fordrevne fra Ukraina. Bestemmelsen gir unntak fra botidskravet for ukrainske fordrevne som legger frem politiattest fra hjemlandet som klart

fremstår autentiske, samt særskilte sikkerhetsmekanismer i politiets behandling av ukrainske politiattester. Unntaket fra botidskravet gjelder kun for persontransport med motorvogn med over ni seter.

11.2.2 Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2022/1280 av 18. juli 2022

EU har gjennom forordning 2022/1280 lagt til rette for en forenklet prosess for anerkjennelse og verifisering av ukrainske førerkort og yrkessjåførkompetanse («førerdokumentasjon») for fordrevne fra Ukraina som er midlertidig bosatt i EU/EØS-stater. Formålet med forordningen er å sikre at fordrevne fra Ukraina får muligheten til å få førerrett i de EØS-statene hvor de er midlertidig bosatt, samt ta arbeid som yrkessjåfører hvis de har slik kompetanse. For å oppnå dette har EU utviklet et felles EU-rammeverk for anerkjennelse av ukrainske førerkort og yrkessjåførbevis, hvor innehaveren har midlertidig beskyttelse i henhold til nasjonal rett. Forordningen har blant annet bakgrunn i at Ukraina har tilnærmet sitt nasjonale regelverk til yrkessjåførdirektivet (2003/59/EC) for sjåfører som utfører internasjonal transport. Ukraina har avtale med EU om krav til yrkessjåfører, som er ment å bidra til at ukrainske sjåfører har lignende formelle kompetansekrav som sjåfører i EU/EØS.

Tilpasningene er frivillige for medlemslandene å innføre. Forordningen (EU) 2022/1280 er imidlertid inntatt i EØS-avtalen. Norge innførte regler om anerkjennelse av ukrainske førerkort i alle klasser i førerkortforskriften i februar 2023. Forenklete krav til utdannings- og testprogram for yrkessjåførkompetanse for både gods- og persontransport er fastsatt av Statens vegvesen med virkning fra 1. februar 2024.

11.2.3 Politiregisterlovgivningen

Gjennomføringen av vandelskontroll er regulert i politiregisterloven § 36. Det følger av bestemmelsens første ledd nr. 1 første punktum at opplysninger fra vandelskontrollen kan gis som politiattest. Med politiattest menes norsk politiattest med opplysninger fra politiets registre, jf. politiregisterforskriften § 28-2 første ledd andre punktum.

Politiattest utstedt i et annet EØS-land likestilles med norsk politiattest i de tilfeller det i lov eller i medhold av lov er hjemlet krav om botid, jf. politiregisterloven § 36 nr. 1 andre punktum. Bakgrunnen for dette er Norges forpliktelse i henhold til EØS-avtalen om at EØS-borgere ikke skal diskrimineres og at man derfor må godta attester

utstedt i deres hjemland, jf. Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) side 311. Politiattester utstedt i tredjeland kan ikke legges til grunn i forbindelse med vandelsvurderinger. Begrunnelsen for dette er blant annet at det i praksis ofte ikke vil være mulig å gjennomføre tilfredsstillende vandelskontroll av utlendinger fra tredjeland (utenfor EØS-området).

Politiregisterforskriften § 28-4 inneholder nærmere regler om utstedelse av politiattest i de tilfellene der det er fastsatt krav om botid i henhold til politiregisterloven § 36 andre ledd, jf. også den tilsvarende bestemmelsen i yrkestransportloven § 37 c annet ledd.

11.3 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsnotatet å videreføre den midlertidige ordningen i yrkestransportloven § 37 k som innebærer at kravet om fire års botid i Norge for utstedelse av kjøreseddel, ikke skal gjelde for ukrainske fordrevne som fremlegger politiattest fra hjemlandet. Kjøreseddel tildelt etter denne bestemmelsen skal etter forslaget kun være gyldig for persontransport med motorvogn i kjøretøygruppe M3.

I tillegg foreslo departementet å videreføre sikkerhetsmekanismer og særskilte hjemler for politiets saksbehandling av søknader om kjøreseddel for fordrevne fra Ukraina.

Departementet uttalte videre at midlertidige lovendringer i yrkestransportloven i størst mulig grad bør ivareta det opprinnelige formålet botidskravet søker å ivareta, gitt forslagets midlertidige karakter. Botidskravet skal sikre at politiet har tilstrekkelig grunnlag for å gjøre en forsvarlig vandelskontroll av søkeren. Dette skal igjen bidra til å sikre at sjåfører i løyvepliktig persontransport ikke har en slik vandel at de er uskikket til å ha ansvaret for passasjerer, og dermed beskytte passasjerene mot trafikkfarlig atferd og uønskede hendelser.

Sjåfører i løyvepliktig persontransport har, i motsetning til sjåfører i godstransport, ansvar for passasjerer i drosjen eller bussen. Sjåførene, særlig av de mindre kjøretøyene, har ofte ansvar for særlig sårbare grupper, som barn og personer med nedsatt funksjonsevne. Dette er tilfellet blant annet i forbindelse med skoleskyss og pasienttransport, som er lovpålagt, og tilrettelagt transport (TT-transport). Disse passasjerene har behov for særlig vern mot å bli kjørt av sjåfører som har slik vandel at de ikke er skikket for yrket. Sårbare passasjerer er ofte alene med sjåfører, og vil dermed være særlig utsatt for risiko for overgrep.

I denne sammenheng viste departementet i høringsnotatet til at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som angår barn, jf. Grunnloven § 104. Sissettning av ukrainske bussjåfører bør ikke gå på bekostning av passasjerenes sikkerhet.

På denne bakgrunn foreslo departementet å videreføre bestemmelsen om at kjøresedler utstedt med grunnlag i unntak fra botidskravet for ukrainske fordrevne kun skal være gyldig for persontransport med kjøretøy i kjøretøygruppe M3, det vil si busser med tillatt totalvekt over fem tonn. Dette innebærer at ukrainske fordrevne som ønsker å kjøre drosje og mindre busser fremdeles må oppfylle vilkåret om fire års botid i Norge, selv om vedkommende fremlegger politiattest fra Ukraina.

Ettersom unntak fra botidskravet for fordrevne fra Ukraina er frivillig, i den forstand at unntaket ikke er nødvendig av hensyn til EØS-avtalen, har Norge mulighet til å etablere særskilte sikkerhetsmekanismer for politiets saksbehandling av politiattester fra Ukraina.

Med henvisning til at politiet ikke har den samme tilgangen til opplysninger gjennom ukrainske attester som ved vandels- og skikkhetsvurderingen basert på attester utstedt i EØS-land, vurderte departementet det som hensiktsmessig å videreføre sikkerhetsmekanismene i politiets saksbehandlingsrutiner for behandling av ukrainske politiattester. Dette innebærer at politiet fortsatt har midlertidig hjemmel for intervju med søkeren, avslagshjemmel for de tilfeller der politiet ikke finner grunn til å feste lit til den fremlagte dokumentasjonen, samt at beslutning om avvisning av dokumentasjonen ikke kan påklages. Ordningen innebærer til dels å fravike ordinære partsrettigheter for forvaltningsvedtak i forvaltningsloven, inkludert retten til begrunnelse og klagebehandling. Departementet mente imidlertid fortsatt at disse særreglene kunne forsvares i lys av hensynet til passasjersikkerheten og det faktum at politiet normalt ikke behandler politiattester fra tredjeland. Videre viste departementet til at unntakene fra forvaltningsloven er begrunnet i en midlertidig ordning som er etablert til gunst for den enkelte part.

Departementet mente forslaget til innsnevring av bestemmelsen til kun å gjelde for persontransport med kjøretøy i klasse M3 ville kunne ivareta noe av behovet for å beskytte sårbare grupper, inkludert barn.

Departementet mente forslaget om en videreføring av ordningen om å gjøre unntak fra botidskravet for kjøreseddel for ukrainske fordrevne,

med de begrensningene det er lagt opp til, er for-
svarlig med hensyn til passasjersikkerheten. End-
ringene er midlertidige og vil kunne bidra til økt
sysselsetting av ukrainere i persontransportbran-
sjen. Både vedkommende enkeltpersoner, person-
transportsektoren og berørte lokalsamfunn vil
kunne ha nytte av endringene. Usikkerheten som
er knyttet til risikoen ved vandelskontroll basert
på ukrainske politiattester kunne etter departe-
mentets syn langt på vei kompenseres for i de
ovennevnte særskilte prosedyrene og hjemlene
for politiets saksbehandling.

Videre viste departementet til EUs tilpas-
ninger i felleseuropeiske krav til ukrainske sjå-
fører. Departementet uttalte i høringsnotatet at
Norge bør bidra til at tilpasningene får virkning
også i Norge, såfremt tilpasningene er forholds-
messige og faglig forsvarlige.

Departementet vurderte det, i høringsnotatet,
som hensiktsmessig at de midlertidige endringene
i yrkestransportloven følger den generelle varig-
heten til lov om midlertidige endringer i lovverket
som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina
(videreføring mv.).

11.4 Høringsinstansenes syn

Tre høringsinstanser har uttalt seg om forslaget
til videreføring av endringer i yrkestransportloven
som gjelder botidskrav for fordrevne fra Ukraina.
Alle høringsinstansene er positive til forslaget i
høringsnotatet.

Bergen kommune støtter departementets vur-
deringer om ivaretagelse av særlig sårbare grup-
per, samtidig som det legges til rette for ansettel-
ser innen transportbransjen før kravet om fire års
botid er oppfylt, og dermed også forslaget om å
videreføre de midlertidige endringene i yrkes-
transportloven.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
er positive til en videreføring av det midlertidige
regelverket. IMDi mener det vil være viktig å
vurdere effekten av det midlertidige regelverket
knyttet til kvalifisering og sysselsetting av inn-
vandrere, og eventuelt vurdere om ordningen bør
omfatte en større målgruppe.

Statens vegvesen støtter en videreføring av
dagens unntak fra botidskravet på fire år for å få
utstedt kjøreseddel, og at dette videreføres kun
for persontransport med motorvogn i kjøretøy-
gruppe M3, forutsatt av at det fremlegges politi-
attest fra hjemlandet.

Statens vegvesen støtter også å videreføre
enkelte midlertidige endringer i lovverket frem til

1. juli 2028. Dette vil medføre en endring i forskrift
om midlertidige tiltak for yrkessjåførbevis utstedt
av Ukraina, vedtatt 1. februar 2024, slik at yrkes-
sjåførbevis med kode 95.01 utstedt etter denne
forskriften vil utstedes med gyldighet i samsvar
med datoen nevnt over.

11.5 Departementets vurderinger

Departementet merker seg at det er mottatt tre
høringssvar knyttet til forslaget om å videreføre
unntaket i yrkestransportloven § 37 k. Departe-
mentet har særlig merket seg at samtlige hørings-
instanser som har uttalt seg, er positive til for-
slaget om å videreføre det midlertidige unntaket
fra botidskravet for fordrevne fra Ukraina som
fremlegger politiattest fra hjemlandet.

Departementet viser til Bergen kommunes
høringssvar som støtter departementets vurde-
ringer av at ordningen både ivaretar hensynet til
særlige sårbare grupper samtidig som det legges
til rette for ansettelser innen transportbransjen.
Departementet presiserer at kjøresedler utstedt
med hjemmel i unntaksbestemmelsen i yrkes-
transportloven § 37 k kun vil være gyldige for
transport med motorvogn i kjøretøygruppe M3, jf.
kjøretøyforskriften § 2-2 nr. 2 bokstav c. Det inne-
bærer at fordrevne fra Ukraina som ikke oppfyller
det ordinære botidskravet på fire år i yrkes-
transportloven § 37 c, etter forholdene kan tillates
å kjøre buss med tillat totalvekt over fem tonn.
Kjøreseddelen vil ikke være gyldig for mindre
kjøretøy. Krav om gyldig førerkort i den aktuelle
klassen gjelder uten endringer.

Videre viser departementet til høringsinn-
spillet fra IMDi om at det vil være viktig å vurdere
effekten av det midlertidige regelverket knyttet til
kvalifisering og sysselsetting av innvandrere, og
eventuelt vurdere om ordningen bør omfatte en
større målgruppe. Departementet bemerker at
bruken av det midlertidige unntaket så lang har
vært begrenset. Per 15. juni 2025 hadde politiet
mottatt 15 søknader om kjøreseddel med hjemmel
i unntaksbestemmelsen i § 37 k.

For å ivareta særlig sårbare grupper vurderer
departementet det som fortsatt nødvendig å
avgrense bestemmelsen slik at unntaket fra
botidskravet ikke gjelder for transport med de
minste kjøretøyene, herunder drosje og minibuss.
Disse kjøretøytypene benyttes i stor grad til skole-
skyss og transport av personer med nedsatt funk-
sjonsevne, og en slik avgrensning anses som et
viktig tiltak for å ivareta passasjersikkerheten hos
særlig sårbare passasjergrupper.

Departementet merker seg at unntaket til dels kan gå på tvers av opprinnelige intensjoner bak yrkestransportlovens bestemmelser om vandel, bruk av politiattester fra tredjeland og botid. Departementet viser til høringsnotatets presentasjon av forslaget, der det fremgår at midlertidige lovendringer i yrkestransportloven etter departementets syn i størst mulig grad bør ivareta botidskravets opprinnelige formål, altså å verne om passasjersikkerheten.

I forlengelsen av det viser departementet til at sikkerhetsmekanismene som foreslås videreført for politiets behandling av søknader om kjøreseddel for fordrevne fra Ukraina, til en viss grad kan kompensere for utfordringer knyttet til vurderingen av disse politiattestene. Prosedyrene er utformet for å styrke kvaliteten i vandelsvurderingen og sikre at politiet fortsatt kan foreta en forsvarlig og helhetlig vurdering av søkerens skikkethet, særlig i de tilfeller der informasjonsgrunnlaget fremstår begrenset eller uklart. Departementet vurderer på denne bakgrunn at de skiserte prosedyrene fortsatt utgjør viktige sikkerhetsmekanismer for å beskytte passasjerer mot uegnede sjåfører.

Departementet viser til at Statens vegvesen støtter en videreføring av gjeldende unntak fra botidskravet for persontransport med motorvogn i kjøretøygruppe M3 for fordrevne fra Ukraina som kan fremlegge politiattest fra hjemlandet. Etter departementets syn legger ordningen til rette for at kvalifiserte søkere raskere kan tre inn i arbeidsmarkedet, uten at det går på bekostning av

de grunnleggende kravene til kompetanse og skikkethet.

Departementet viser til proposisjonens punkt 2.1 om den overordnede begrunnelsen for særregler for fordrevne fra Ukraina. Rundt 90 000 fordrevne fra Ukraina er bosatt i Norge. Antallet er uten sidestykke i nyere tid og krever tilpasninger av mottakslandene. Tilpasningene behøves gjennomgripende i alle samfunnssektorer, også i arbeidsintegreringssektoren. Sysselsetting er et sentralt virkemiddel i håndteringen av de ekstraordinære ankomstene av fordrevne som Norge opplever.

Videre har Ukraina omfattende samarbeid med EU/EØS og har tilnærmet seg EUs modeller for føreropplæring og yrkessjåførkompetanse.

Departementet fastholder at forslaget om å videreføre unntaket fra botidskravet for kjøreseddel for fordrevne fra Ukraina, med de begrensningene det er lagt opp til, er forsvarlig med hensyn til passasjersikkerheten. Endringene er midlertidige og vil kunne bidra til økt sysselsetting av fordrevne fra Ukraina i persontransportbransjen. Både enkeltpersoner, persontransportsektoren og berørte lokalsamfunn vil kunne ha nytte av endringene.

Med henvisning til forslaget i høringsnotatet, fastholder departementet at Norge bør bidra til at EUs tilpasninger i felleseuropeiske krav til ukrainske sjåfører (krav til YSK) får praktisk virkning også i Norge, både for sjåfører i gods- og persontransport.

12 Økonomiske og administrative konsekvenser

12.1 Integreringsloven

Personer som får innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse, og som blir bosatt, utløser integreringstilskudd og tilskudd til opplæring i norsk til kommunene, se nærmere omtale i Prop. 90 L (2022–2023) og Prop. 72 L (2023–2024). Med forslaget til videreføring av det midlertidige regelverket i integreringsloven, videreføres dagens regelverk i all hovedsak.

Departementet vurderte i høringsnotatet at forslagene til videreføring og tilpasninger i de midlertidige reglene i integreringsloven og integreringsforskriften for personer med oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, ikke gir behov for å gjøre justeringer i integreringstilskuddet eller tilskuddet til opplæring i norsk for voksne personer med kollektiv beskyttelse.

Grimstad kommune, Lindesnes læringssenter og Vennesla Voksenopplæringssenter ga høringsinnspill om at integreringstilskuddet og tilskuddet til opplæring i norsk for voksne personer med kollektiv beskyttelse må justeres.

Departementet opprettholder imidlertid vurderingen i høringsnotatet. Departementet viser også til at eventuelle forskriftsbestemmelser som foreslås med hjemmel i integreringsloven § 37 e vil bli sendt på høring, og at det i den forbindelse vil bli foretatt vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser av konkrete forslag.

Eventuelle endringer i kommunenes utgifter vil fanges opp i beregningsutvalgets årlige kartlegginger.

12.2 Barnevernsloven

De midlertidige reglene gir større rom for å gjennomføre kostnadsdpendende tiltak enn det som er mulig innenfor det ordinære regelverket. Kostnadene knyttet til omsorgssentrene vil følge av den konkrete innretningen på omsorgssentertilbudet, og denne følger ikke direkte av lovforslaget. Det er derfor ikke slik at et gitt bevilgningsbehov eller en konkret kostnadsreduksjon følger direkte av de midlertidige reglene.

Presiseringen av at Barne-, ungdoms- og familieetatens ansvar for å tilby plass i omsorgssenter også gjelder enslige barn med midlertidig kollektiv beskyttelse, innebærer ingen realitetsendring. Adgangen til å gi oppholdet i familiebasert botilbud som alternativ til en plass i et omsorgssenter, kan gi kostnadsbesparelser sammenlignet med en plassering i omsorgssenter.

Den midlertidige bestemmelsen i barnevernsloven § 3-3 legger til rette for at Norge i ekstraordinære situasjoner kan ta imot, plassere og ivareta et større antall barn som er under offentlig omsorg, eller står uten personer med foreldreansvar, i Ukraina. I en slik ekstraordinær situasjon vil det ikke være aktuelt å lage en avtale med den andre staten om å dekke utgifter til et omsorgs tiltak i Norge. Utgiftene kompenseres gjennom ordninger knyttet til flyktninger. Bestemmelsen er til nå ikke tatt i bruk.

12.3 Opplæringsloven og barnehageloven

Fordrevne fra Ukraina som kommer til Norge, vil trenge et barnehage- og skoletilbud raskt. Eksisterende tilskuddsordninger mv. skal i utgangspunktet ivareta kommunesektorens kostnader ved mottak og bosetting av nyankomne personer som er fordrevet fra Ukraina. Det samlede tilskuddet vil avhenge av antall fordrevne som kommer. Ved en særlig stor tilstrømning kan det oppstå utfordringer knyttet til bemanning, lokaler, læremidler mv., som innebærer at rettighetene ikke kan oppfylles. Tilpasningene i regelverket som foreslås videreført skal bidra til at kommunene kan løse disse utfordringene. Tilpasningene skal legge til rette for at det kan gjøres gode prioriteringer lokalt. Regelverksendringene i seg selv har ikke økonomiske konsekvenser.

12.4 Helselovgivningen

Forslaget om å videreføre de midlertidige lovbestemmelsene i pasient- og brukerrettighetsloven,

spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser. Dersom det blir aktuelt å ta hjemlene i bruk, vil økonomiske og administrative konsekvenser av foreslåtte forskrifter måtte vurderes.

12.5 Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven er sentral for å skaffe tilstrekkelig kapasitet til innkvartering, bolig, barnehage og skole. Lovendringene gir fleksibilitet og handlingsrom til å gjennomføre nødvendige tiltak raskere og rimeligere ved økte ankomster.

Departementet foreslår en ren videreføring av gjeldende, midlertidige regler. Departementet legger derfor til grunn at forslaget ikke vil innebære økonomiske eller administrative konsekvenser av negativ betydning for det offentlige eller private.

12.6 Husleieloven

Å videreføre adgangen til å inngå leieavtale for en kortere periode enn tre år for fritidsboliger, kan bidra til at flere boliger blir tilgjengelige for utleie. Videreføringen av unntaksbestemmelsen vil få størst effekt i kommuner med mange fritids-

boliger av god kvalitet i nærheten av kollektivtilbud og/eller tjenestetilbud som skole og barnehage mv. I kommuner hvor dette ikke er tilfellet, vil videreføringen ha svært begrenset eller ingen konsekvenser.

12.7 Yrkestransportloven

Unntak fra botidskravet for ukrainske fordrevne som fremlegger politiattest fra hjemlandet kan føre til at politiet mottar flere søknader om kjøreseddel. Departementet vurderer det likevel som lite sannsynlig at en slik økning vil medføre nevneverdige administrative eller økonomiske konsekvenser. Departementet viser i denne sammenheng til at per 15. juni 2025 hadde politiet mottatt 15 søknader om kjøreseddel fra ukrainske fordrevne.

Unntaket vil kunne ha positive økonomiske konsekvenser for virksomheter i persontransportsektoren som trenger sjåfører.

Videre kan unntaket føre til at flere ukrainske fordrevne får jobb som bussjåfører. For vedkommende enkeltpersoner vil unntaket kunne få positive privatøkonomiske konsekvenser.

Økt sysselsetting av ukrainske fordrevne vil kunne ha positive øvrige økonomiske ringvirkninger i samfunnet.

13 Merknader til bestemmelsene

13.1 Endringene i husleieloven

Den midlertidige bestemmelsen i husleieloven § 9-3 a videreføres uten endringer. Det vises til merknader til bestemmelsen i punkt 17.5 i Prop. 90 L (2022–2023) og punkt 18.2 i Prop. 72 L (2023–2024).

13.2 Endringene i spesialisthelsetjenesteloven

Den midlertidige bestemmelsen i spesialisthelsetjenesteloven § 2-5 d videreføres uten endringer. Det vises til merknader til bestemmelsene i punkt 14.4 i Prop. 107 L (2021–2022).

13.3 Endringene i pasient- og brukerrettighetsloven

Den midlertidige bestemmelsen i pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5 d videreføres uten innholdsmessige endringer. Rekkefølgen i oppstillingen er endret slik at den blir kronologisk, og en feil i henvisningene i punkt c og d til reglene i § 2-2 a er rettet. Henvisningene skal være til tredje ledd i bestemmelsen og ikke til andre ledd. Det vises for øvrig til merknader til bestemmelsen i punkt 14.5 i Prop. 107 L (2021–2022) og punkt 17.3 i Prop. 90 L (2022–2023).

13.4 Endringene i yrkestransportloven

Den midlertidige bestemmelsen i yrkestransportloven § 37 k videreføres uten endringer. Det vises til merknader til bestemmelsen i punkt 18.6 i Prop. 72 L (2023–2024).

13.5 Endringene i barnehageloven

De midlertidige bestemmelsene i § 14 fjerde og femte ledd videreføres i ny § 14 b, med mindre språklige justeringer. Den midlertidige bestem-

nelsen i § 19 tredje ledd videreføres. Se merknader til bestemmelsene i punkt 18.7 i Prop. 72 L (2023–2024) og punkt 14.6 i Prop. 107 L (2021–2022).

13.6 Endringene i plan- og bygningsloven

De midlertidige bestemmelsene i plan- og bygningsloven §§ 20-9 og 20-10 videreføres uten endringer. Det vises til merknadene i punkt 18.8 i Prop. 72 L (2023–2024).

13.7 Endringene i helse- og omsorgstjenesteloven

Den midlertidige bestemmelsen i helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 b videreføres uten endringer. Det vises til merknadene i punkt 14.8 i Prop. 107 L (2021–2022).

13.8 Endringene i integreringsloven

Integreringsloven kapittel 6A om midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34 videreføres med enkelte tilpasninger, se merknader under. For øvrige bestemmelser vises det til merknadene i punkt 14.9 i Prop. 107 L (2021–2022), punkt 17.4 i Prop. 90 L (2022–2023) og punkt 18.10 i Prop. 72 L (2023–2024).

Til § 37 e første ledd

Endringen i første ledd innebærer at forskriftshjemmelen ikke lenger knyttes særskilt til personer med kollektiv beskyttelse, men åpner for midlertidig forskrift når høye ankomster av asylsøkere gjør det nødvendig å tilpasse integrerings tiltak til personer som omfattes av integreringsloven. Hjemmelen som følger av gjeldende andre ledd, vil med endringen omfattes av første ledd.

Vilkåret for å gi midlertidig forskrift etter første ledd er at det av hensyn til kapasiteten i kommunen eller fylkeskommunen er nødvendig å tilpasse integreringstiltak til personer som er omfattet av loven i en situasjon med høye ankomster av asylsøkere. Dette legger opp til en konkret vurdering av hvorvidt ankomstene av asylsøkere er av et slikt omfang at det er nødvendig å tilpasse integreringstiltak av hensyn til kapasiteten i kommunen eller fylkeskommunen.

Til § 37 e andre ledd

Endringen i andre ledd innebærer at det gis en ny forskriftshjemmel til å gjøre tilpasninger i integreringstiltak for personer som har hatt kollektiv beskyttelse som går over til å ha status som asylsøkere, herunder til å fastsette midlertidige regler som fraviker kravene i bestemmelsene nevnt i § 37 e første ledd bokstav a til h for denne gruppen.

13.9 Endringene i barnevernsloven

De midlertidige bestemmelsene i barnevernsloven § 2-7, § 3-3 tredje ledd, § 11-1 fjerde til sjette ledd, § 11-3 tredje ledd, § 12-11 sjette ledd fjerde punktum og § 17-3 andre ledd andre punktum videreføres uten innholdsmessige endringer.

13.10 Endringene i opplæringsloven

De midlertidige bestemmelsene i §§ 2-1 andre ledd andre og tredje punktum, 3-7 første ledd

tredje punktum og 6-6 første ledd tredje punktum, videreføres. Se merknader til bestemmelsene i punkt 18.12 i Prop. 72 L (2023–2024).

13.11 Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsregler

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Gjeldende midlertidige regler oppheves 1. juni 2026. Det tas sikte på at loven som viderefører de midlertidige reglene settes i kraft innen dagens regler oppheves. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft til ulik tid.

Kongen kan gi nærmere overgangsregler for de midlertidige lovendringene i del I til X i forbindelse med ikrafttredelsen av loven og i forbindelse med at den opphører å gjelde.

Del I til X i loven er tidsbegrenset og opphører å gjelde 1. juli 2028. Dersom det på dette tidspunktet er behov for å videreføre enkelte eller flere av lovendringene, må det skje ved nytt lovvedtak.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring m.m.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring m.m.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring m.m.)

I

I lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler skal § 9-3 a lyde:

§ 9-3 a *Midlertidig unntak ved utleie av fritidsbolig som bolig*

For bygning hvor det er gitt unntak for tidsbestemt bruksendring fra fritidsbolig til bolig etter plan- og bygningsloven §§ 20-9 og 20-10, kan det inngås tidsbestemt leieavtale med minstetid på ned til ett år.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. skal § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d *Midlertidige unntak fra plikter*

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at spesialisthelsetjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 2-5 om individuell plan
- b. § 2-5 a om koordinator
- c. § 2-5 c om kontaktlege.

III

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal § 2-5 d lyde:

§ 2-5 d *Midlertidige unntak fra rettigheter*

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 2-2 a andre ledd tredje punktum om fastsettelse av tidsfrist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp
- b. § 2-2 a *tredje* ledd bokstav a om informasjon om rett til nødvendig helsehjelp
- c. § 2-2 a *tredje* ledd bokstav b om informasjon om tidspunkt for oppstart av helsehjelpen
- d. § 2-2 b første ledd første punktum om rett til nødvendig helsehjelp uten opphold ved brudd på tidsfrist fastsatt etter § 2-2 a andre ledd tredje punktum
- e. § 2-2 b første ledd andre punktum om plikt til å kontakte Helfo
- f. § 2-3 om rett til fornyet vurdering
- g. § 2-4 om rett til valg av behandlingssted
- h. § 2-5 om rett til individuell plan
- i. § 2-5 a om rett til kontaktlege
- j. § 2-5 b om rett til koordinator
- k. § 2-5 c om rett til barnekoordinator.

IV

I lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova) skal § 37 k lyde:

§ 37 k *Mellombels unntak fra butidskrav for fordrivne fra Ukraina*

For personar med mellombels kollektivt vern etter utlendingsloven § 34 som legg fram politiattest som klart framstår autentisk frå heimstaten sin, gjeld ikkje kravet i § 37 c andre ledd om butid for utferding av kjøresetel.

Kjøresetel for personar med mellombels kollektivt vern som har budd mindre enn fire år i Noreg, gjeld berre persontransport med bil for persontransport med over 8 sitteplassar i tillegg til førarsetet og tillaten totalvekt over 5000 kg. Politiet skal påføre kjøresetelen merknad om kva for kjøretøy han gjeld for.

Part eller annan med rettsleg klageinteresse kan ikkje klage på avslag som har grunnlag i forhold kring autentisiteten til politiattesten.

Politiet kan krevje at personar med mellombels kollektivt vern kjem til intervju for å vurdere

om vilkåra etter § 37 c første ledd første punktum er oppfylte.

Kjøresetel utferda med grunnlag i dette unntaket gjeld til innehavaren har budd fire år i Noreg, med mindre anna er bestemt om føresetnader som gjeld alder i § 37 a tredje ledd. Politiet skal påføre kjøresetelen merknad om kva for periode han gjeld for.

V

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager gjøres følgende endringer:

§ 14 b skal lyde:

§ 14 b *Midlertidig godkjenning i en situasjon med svært mange fordrevne*

Departementet kan gi forskrift om midlertidig godkjenning ved etablering av barnehager og barnehageplasser som opprettes for å dekke et midlertidig behov som følge av at det kommer svært mange fordrevne barn under opplæringspliktig alder fra Ukraina.

Departementet kan gi forskrift om unntak fra kravene til organisering i § 7 a for ordinære barnehager som har fått midlertidig godkjenning etter forskrift med hjemmel i første ledd.

§ 19 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om midlertidig tilskudd til drift av barnehager og barnehageplasser som er godkjent med hjemmel i forskrift etter § 14 b.

VI

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 20-9 skal lyde:

§ 20-9 *Midlertidige unntak fra loven*

Når det er nødvendig som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina, kan kommunen etter skriftlig anmodning fra en offentlig myndighet eller fra private tilbydere innen barnehage, skole eller bolig, gjøre unntak fra søknadsplikten. Plan- og bygningsloven § 1-6 andre ledd gjelder ikke. Unntak kan gjøres for oppføring av ny, varig bygning, tidsbestemt bruksendring og plassering av midlertidige bygninger som skal brukes til

- a. innkvartering av asylsøkere og andre Utlendingsdirektoratet gir botilbud til
- b. omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år

c. barnehage eller skole

d. bolig.

Unntak etter første ledd kan ikke gjøres hvis det oppstår fare for liv og helse for brukerne, fare for skade på miljø eller kulturminner, tap av naturmangfold eller dyrket eller dyrkbar jord, eller gjennomføringen av en arealplan vanskelig-gjøres. Bygninger som skal brukes til bolig kan bare oppføres til varig bruk når området er avsatt til bebyggelse og anlegg i en arealplan, og det ikke finnes andre alternativer som medfører mindre ulemper. Når behovet etter første ledd bortfaller, kan boligen brukes til annet varig boligformål.

Ved tidsbestemt bruksendring eller plassering av midlertidige bygninger skal det fremgå av vedtaket hvor lenge unntaket gjelder. Unntaket kan gjelde for inntil to år.

Departementet kan gi midlertidig forskrift om krav til innhold i og behandling av anmodninger om unntak, nabovarsling, tiltakshavers ansvar, tekniske krav til tiltaket, ansvar og ferdigstillelse.

§ 20-10 skal lyde:

§ 20-10 *Saksbehandling etter § 20-9*

Ved tidsbestemt bruksendring eller plassering av midlertidige bygninger, skal kommunen fatte vedtak innen syv virkedager. Gjelder tiltaket oppføring av bolig til varig bruk, er fristen 14 virkedager. Fristen løper fra den skriftlige anmodningen er mottatt og kan ikke forlenges. Fattes det ikke vedtak innen fristene, kan tiltaket likevel settes i gang på tiltakshavers egen risiko. Dersom det ut fra formålet med anmodningen om unntak er et sterkt behov for rask avgjørelse i saken, skal kommunen fatte vedtak så raskt som mulig etter at anmodningen er mottatt.

Ved oppføring av bolig til varig bruk som berører ansvarsområdet til statlige eller regionale myndigheter, skal anmodning om unntak forelegges disse. Fristen løper i den tiden saken er til uttalelse. Statlige og regionale myndigheter skal uttale seg eller fatte vedtak innen fem virkedager fra de mottar saken. Fristen kan ikke forlenges. Kommunen kan behandle og avgjøre saken etter loven her dersom fristen ikke overholdes.

Ved avslag på anmodning om unntak skal kommunen samtidig orientere om andre alternative eiendommer eller egnede bygninger som kan tas i bruk, som kommunen kjenner til.

Kommunens vedtak etter første ledd kan påklages av en part eller andre med rettslig klageinteresse i saken. Klagefristen er syv virkedager fra kommunen har fattet vedtak. En klagesak skal forberedes av kommunen og sendes klage-

instansen innen syv virkedager etter at klagen er mottatt. Dersom kommunen ikke overholder fristen, kan klagen tas under behandling av klageinstansen. Klageinstansen skal avgjøre saken innen syv virkedager. Fristene kan ikke forlenges.

VII

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. skal § 7-2 b lyde:

§ 7-2 b *Midlertidige unntak fra plikter*

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig å kunne foreta omstillinger eller prioriteringer for å bidra til å sikre at den kommunale helse- og omsorgstjenestens kapasitet ikke overskrides, kan departementet gi forskrift om helt eller delvis unntak fra følgende bestemmelser:

- a. § 7-1 om individuell plan
- b. § 7-2 om koordinator
- c. § 7-2 a om barnekoordinator.

VIII

I lov 6. november 2020 nr. 127 om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid skal kapittel 6A lyde:

Kapittel 6A Midlertidige regler for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34 mv.

§ 37 a *Unntak fra plikt til å delta i opplæring i mottak*

Asylsøkere som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse, har ikke plikt til å delta i opplæring i mottak etter § 5 i loven her.

§ 37 b *Kompetansekartlegging og karriereveiledning*

Retten og plikten til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting etter § 6 i loven her gjelder ikke for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging etter § 10 i loven her. Personer som deltar i introduksjonsprogram etter § 37 c, har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartleggingen. Kartleggingen skal bidra til å avklare om vedkommende er kvalifisert for tilgjengelige arbeidsplasser i kommunen, og til at introduksjonsprogrammet etter § 37 c blir tilpasset den enkeltes behov.

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å

gjennomføre karriereveiledning etter § 11 i loven her. § 11 fjerde ledd gjelder ikke.

§ 37 c *Introduksjonsprogram*

Bestemmelsene i § 14 a første ledd bokstav c om at introduksjonsprogrammet skal inneholde opplæring i samfunnskunnskap, gjelder ikke for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34.

§ 37 d *Opplæring i norsk*

Personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34, har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring i norsk etter kapittel 6 i loven her. De har ikke rett eller plikt til opplæring i samfunnskunnskap. For øvrig gjelder § 26.

Retten til opplæring i norsk gjelder i ett år fra oppstartstidspunktet. For øvrig gjelder §§ 30 og 32 i loven her. Deltagere i opplæringen bør oppnå et minimumsnivå i norsk. Plikten til å avlegge prøver etter § 37 gjelder ikke. Kommunen skal likevel sørge for at deltagerne får mulighet til å avlegge gratis avsluttende prøve i norsk. Departementet kan gi forskrift om utvidet opplæring i norsk.

Kommunen skal, samtidig som det treffes vedtak om opplæring i norsk, utarbeide en norskplan. Norskplanen skal inneholde deltagerens norskmål, omfanget av opplæringen og klagemuligheter. § 34 gjelder ikke.

§ 37 e *Forskriftshjemmel*

Dersom høye ankomster av asylsøkere gjør det nødvendig å tilpasse integreringstiltak til personer som er omfattet av loven, kan departementet av hensyn til kapasiteten i kommunen eller fylkeskommunen, gi midlertidig forskrift om

- a. målgruppene for og rettigheter og plikter til opplæring i mottak, introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 5, 8, 9, 26, 27, 28, 37 c og 37 d
- b. retten til karriereveiledning etter §§ 11 og 37 b
- c. utsettelse av frister for oppstart av introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter §§ 12, 30, 37 c og 37 d
- d. sluttmaal, varighet og kravene til innhold i introduksjonsprogrammet etter §§ 13, 14 og 37 c
- e. retten til, beregningen av og reduksjon i introduksjonsstønad etter kapittel 5 ved deltagelse i introduksjonsprogram etter § 37 c
- f. varigheten og omfanget av opplæring og kravene til opplæringen etter §§ 30 til 33 og 37 d
- g. prøver i norsk og samfunnskunnskap etter § 37.
- h. behandling av personopplysninger etter §§ 41 til 44.

Forskrifter etter første punktum kan fravike bestemmelsene som nevnt i bokstav a til h.

Departementet kan også gi midlertidig forskrift som fraviker kravene som følger av bestemmelsene som nevnt i første ledd bokstav a til h, for personer som har hatt oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34 ved overgang til status som asylsøkere.

§ 37 f Behandling av kompetanseopplysninger

Departementet kan gi midlertidig forskrift om innhenting og utlevering av kompetanseopplysninger, uten hinder av taushetsplikt, fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratets registre for å legge til rette for at personer som er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse etter utlendingsloven § 34, kan sysselsettes i det statlige, kommunale eller fylkeskommunale tjenestetilbudet. Med kompetanseopplysninger menes opplysninger som er innhentet ved kompetansekartlegging eller karriereveiledning etter § 37 b, eller opplysninger om den enkeltes kompetanse som er innhentet før bosetting, inkludert personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9.

IX

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 Midlertidig adgang til unntak fra frister

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at barnevernstjenesten skal kunne gjennomføre sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan departementet gi midlertidig forskrift om unntak fra fristene i § 2-1 første ledd og § 2-2 annet ledd.

§ 3-3 tredje ledd skal lyde:

Når det som følge av krigen i Ukraina er nødvendig å evakuere barn som er under omsorg av ukrainske myndigheter, kan barnevernstjenesten samtykke *til at barn gis opphold* i et fosterhjem eller en institusjon i Norge etter en anmodning fra ukrainske myndigheter, dersom

- tiltaket* er forsvarlig og til barnets beste
- det er inngått en avtale med kompetente ukrainske myndigheter
- vilkår etter* artikkel 33 i konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, er oppfylt.

Barnevernstjenesten skal sørge for at barnet registreres med søknad om beskyttelse eller søknad om opphold hos utlendingsmyndighetene. Dersom barnet har vanlig bosted i Norge når den ekstraordinære situasjonen opphører, skal barnevernstjenesten vurdere om vilkårene for å anmode om en overføring av jurisdiksjon til barnets tidligere bostedsstat er oppfylt.

§ 11-1 fjerde til sjette ledd skal lyde:

Bestemmelsen gjelder også barn under 15 år som har flyktningstatus eller er innvilget midlertidig kollektiv beskyttelse.

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig av kapasitetshensyn og for å ivareta det enkelte barnets behov, kan tilbudet etter første ledd også være opphold i et familiebasert botilbud. Slike botilbud skal fylle kravene som stilles til fosterforeldre etter § 9-3 med forskrift. Når barnet har opphold i et familiebasert botilbud, har Barne-, ungdoms- og familieetaten omsorgsansvaret for barnet og ansvaret for kartleggingen etter § 11-4. Botilbudet utøver omsorgsansvaret på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for godkjenning, opplæring og oppfølging av det familiebaserte botilbudet og for oppfølgingen av barnet. Ansvar for oppfølging tilsvares oppfølgingsplikten etter § 9-6 med forskrift og plikten til å fatte oppfølgingsvedtak etter § 11-3. Barne-, ungdoms- og familieetaten er også ansvarlig for utgifter forbundet med det familiebaserte botilbudet.

§ 11-3 tredje ledd skal lyde:

Når det som følge av et høyt antall ankomster til Norge av personer fordrevet fra Ukraina er nødvendig for at Barne-, ungdoms- og familieetaten eller omsorgssenteret skal kunne gjennomføre og prioritere sine oppgaver på en formålstjenlig og forsvarlig måte, kan fristene etter første ledd forlenges. Fristen for omsorgssenteret til å sende forslag til oppfølgingsvedtak kan utvides til fem uker etter barnets ankomst til senteret. Fristen for Barne-, ungdoms- og familieetaten til å treffe vedtak kan utvides til ti uker etter barnets ankomst til senteret. Barne-, ungdoms- og familieetaten skal orientere statsforvalteren dersom unntaksadgangen tas i bruk. Beslutningen skal begrunnes og dokumenteres.

§ 12-11 sjette ledd fjerde punktum skal lyde:

Plikten til å legge fram politiattest i samsvar med første punktum gjelder også den eller de som skal

ta imot enslige mindreårige i et familiebasert botilbud som nevnt i § 11-1 femte ledd.

§ 17-3 andre ledd andre punktum skal lyde:
Tilsynsansvaret gjelder også familiebaserte botilbud etter § 11-1 femte ledd.

X

I lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa gjøres følgende endringer:

§ 2-1 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Retten skal oppfyllest så raskt som mogleg og seinast innan tre månader etter at barnet er komme til Noreg. Dersom det er nødvendig fordi det kjem svært mange fordrevne barn frå Ukraina, kan departementet gi forskrift om mellombels forlenging av tremånadersfristen.

§ 3-7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Kravet til samtykke gjeld likevel ikkje dersom opplæring gjennom eit særskilt organisert tilbod er nødvendig for å gi nykomne elevar eit forsvarleg opplæringstilbod i ein situasjon der det kjem svært mange fordrevne frå Ukraina.

§ 6-6 første ledd tredje punktum skal lyde:

Kravet til samtykke gjeld likevel ikkje dersom opplæring gjennom eit særskilt organisert tilbod er nødvendig for å gi nykomne elevar eit forsvarleg opplæringstilbod i ein situasjon der det kjem svært mange fordrevne frå Ukraina.

XI

1. Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til ulik tid.
2. Del I til X i loven oppheves 1. juli 2028.
3. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.
